

Role muže ve střídavé péči

Simona Krajíčková

Bakalářská práce
2021



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Simona Krajíčková**
Osobní číslo: **H18229**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Role muže ve střídavé péči**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti rodiny, manželství, rozvodu a střídavé péče o dítě.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

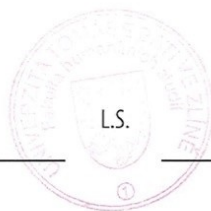
Seznam doporučené literatury:

- BALLNIK, Peter, 2012. Otcem i po rozvodu. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0150-2.
BIDDULPH, Steve, 2007. Mužství: jak zvládat všechny mužské role. Praha: Portál. ISBN 9788073672096.
CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
NOVÁK, Tomáš, 2013. O otcovské roli: [význam otce v rodině]. Praha: Grada. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-4498-8.
TRÁVNÍČEK, Milan, 2015. Střídavá péče. Praha: C.H. Beck. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-596-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jana Martincová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **27. ledna 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan



doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 27. ledna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 21.3.2021

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

V bakalářské práci se zabývám zpracováním a vyhodnocením kvantitativně orientovaného pedagogického výzkumu, který je zaměřen na roli muže ve střídavé péči. V první části teoretické, se věnuji tématu rodina a její definici, funkce, příčiny rozpadu manželství a také na role otce a matky v dnešní době. Další části mé práce se zaměřují na problémy rozvodu či rozchodu rodičů a jejich následky. V praktické části se věnuji realizaci kvantitativního pedagogického výzkumu formou dotazníkového šetření a jeho vyhodnocení. Výzkum se primárně zaměřuje na zodpovězení hlavní výzkumné otázky, tedy: Jaký je názor intaktní společnosti na roli muže ve střídavé péči?

Klíčová slova: muž, rodina, dítě, rozvod, střídavá péče.

ABSTRACT

The thesis deals with the processing and evaluation of quantitatively oriented educational research, which focuses on the role of men in alternate care. In the first theoretical part I am devoted to the topic family and its definition, function, causes of marital breakdown and also on the role of father and mother nowadays. Another part of my work focuses on the issues of divorce or separation of parents and their consequences. In the practical part I deal with the implementation of quantitative pedagogical research in the form of a questionnaire survey and its evaluation. Research is primarily focused on answering the main research question, namely: What is the opinion of intact society on the role of men in alternate care?

Keywords: man, family, child, divorce, joint custody

Poděkování

Především chci poděkovat své vedoucí práce Mgr. Janě Martinové za veškerou pomoc, její trpělivost a cenné rady, které mi poskytla při vymezení zkoumaného tématu a stanovila tak podoby pedagogicky orientovaného kvantitativního výzkumu. Dále bych chtěla poděkovat opoře v rodině, přátelům, kolegům, díky kterým jsem se přenesla přes veškeré krizové situace, jež by mi zabránily tuto bakalářskou práci dokončit. V neposlední řadě, bych chtěla vyzdvihnout všechny respondenty, kteří se svými odpověďmi podíleli na zpracování praktické části bakalářské práce.

Práce prošla odbornou korekturu v oblasti pravopisu, stylisticky a typografie.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	4
I TEORETICKÁ ČÁST	6
1 RODINA	7
1.1 DEFINICE RODINY	7
1.2 FUNKCE RODINY	8
1.3 VZTAHY V RODINĚ	9
1.4 SOCIÁLNÍ ROLE	11
1.5 ROLE V RODINĚ	12
2 ROZVOD – ZÁNİK MANŽELSTVÍ	19
2.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA ZÁNIKU MANŽELSTVÍ	20
2.2 PŘÍČINY ROZVODU, ROZCHODU	21
2.3 DŮSLEDKY ROZVODU, ROZCHODU	23
2.4 DOPADY ROZVODU NA DĚTI.....	24
3 STRÍDAVÁ PÉČE	27
3.1 LEGISLATIVNÍ RÁMEC A PODMÍNKY SP.....	28
3.2 POZITIVA A NEGATIVA STRÍDAVÉ PÉČE	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
4 METODOLOGICKÝ POSTUP	34
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	34
4.2 CÍL VÝZKUMU.....	35
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	35
4.4 METODA SBĚRU DAT V PEDAGOGICKÉM VÝZKUMU	36
4.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR	38
5 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT	39
5.1 ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH DOTAZNÍKOVÝCH POLOŽEK.....	39
6 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	53
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	57
SEZNAM OBRÁZKŮ	62
SEZNAM TABULEK	63
SEZNAM PŘÍLOH	64

ÚVOD

Jako bakalářskou práci jsem si zvolila téma Role muže ve střídavé péči. Práci jsem zvolila vzhledem k tomu, že v dnešní situaci v ČR se zvyšuje rozvodovost. K první polovině roku 2013 eviduje ČSÚ, že se 49 % manželství rozvádí, kdy z 64 % podaly návrh k rozvodu ženy, a 56 % rozvedených manželů, kteří pečovali o nezletilé děti. V šesti procentech těchto případů šlo o rodinu se třemi a více dětmi. Při psaní bakalářské práce se zaměřuji na téma střídavé péče, která je velmi úzce spjata s problematikou rozvodu. Zejména se soustředím na to, jaká je role muže ve střídavé péči. Jak na střídavou péči nahlíží intaktní společnost, a zda je přínosem pro dítě.

Otec by měl být kompetentní k výchově svého dítěte a vést ho ke správnému sociálnímu začlenění, být ztotožněn s možnými dopady střídavé péče na dítě a snažit se je minimalizovat. Důležitějším předpokladem pro střídavou péči je vzájemné fungování a komunikace mezi rodiči. Téměř většina dětí končí při rozvodovém řízení v péči matek, což je zaběhlý model i v české společnosti. Především se vychází z toho, že dítě má větší vazbu k matce, protože s ní tráví mnohem více času, než s otci. Střídavá péče však předpokládá, že oba rodiče mají srovnatelné rodičovské kompetence, a že i dítě má stejné právo na oba rodiče. Především v případě synů, kteří více potřebují otcovský vzor, a ve výhradní péči matky by jej mohli postrádat. Helena Skálová z neziskové organizace Gender Studies (genderstudies.cz, ©2021) uvádí, že se muži často zaměřují více na podporu a na výživné, než na péči o děti. A přesto se v současné době vyskytují muži, kteří o střídavou péči stojí a jsou schopni zastat i praktické dovednosti. Těchto mužů je stále více a více. (Černá 2001, s. 27). V České republice se o střídavé péči rozhodlo poprvé v roce 1998, kdy došlo k zavedení střídavé péče rodičů novelou zákona. Střídavá péče není vhodná pro každého, je velmi důležitá komunikace mezi rodiči a také jaká je vzdálenost bydliště mezi nimi. Dvě bydliště vzdálená od sebe představují pro dítě velký stres, stejně tak navštěvování dvou škol a rozdělení školních či mimoškolních přátel i aktivit. Z výzkumů, které proběhly v USA, již bylo zjištěno, že chlapci vyrůstající s otcem nemají takové výchovné potíže jako synové vyrůstající pouze u matek.

Cílem této kvalifikační práce je přispět jak k teoretickému, tak praktickému zpracování problematiky, jak nahlíží intaktní společnost na roli muže ve střídavé péči.

Tato bakalářská práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a praktickou. Teoretická část je zpracovaná z nastudované odborné literatury. Celkově je rozpracovaná do tří

relevantních kapitol. První kapitola vymezuje terminologii rodina, kdy je vymezena část definice rodiny, jaké má funkce a vztahy v rodině. Další části této bakalářské práce je věnováno vymezení pojmu „role“ ať role matky či otce v rodině. Další oddíl je zaměřen na příčiny rozpadu rodiny s malým vstupem do právní úpravy zániku manželství, jakou mají odpovědnost rodiče po rozvodu a jaké následky má rozvod na děti. V závěrečné kapitole teoretické části práce popisují roli muže ve střídavé péči.

Empirická část se zaměřuje zejména na pedagogický výzkum, kterým si potvrdíme relevantní data k vyhodnocení. Výzkumem chceme zjistit, jaký je názor intaktní společnosti na role muže ve střídavé péči. Pro rychlý sběr dat jsem zvolila techniku dotazníkového šetření. Nejprve jsem si stanovila hlavní výzkumnou otázku a následně dílčí výzkumné otázky. Jednotlivé odpovědi jsou graficky znázorněny, které byly následně vyhodnoceny a interpretovány v analýze získaných dat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

V současnosti známe mnoho definic, co je vlastně rodina, z čeho se skládá a jak má, případně by měla správně fungovat. V rodině jsou řádně rozděleny role jednotlivých členů, jejich postavení a funkce v rodině. Rozlišujeme také několik typů rodin. V dnešní době se ne zřídka stává, že rodina nevydrží pospolu – zejména dospělí členové – matka a otec. V tom případě, kdy dochází k rozpadu nejen manželství, ale celého uspořádání rodiny. Dětem se obrací životy naruby a nastává velká změna v jejich životě. Výchova těchto dětí je často náročná pro oba rodiče. Důležité však je uvědomění si rodičů, že oni nejsou předmětem zájmu výchovy, ale je to jejich dítě, kterému by se mělo dostat péče a porozumění. Často rodiče sami sebe staví do role ublíženého člena, protože se mu rozpadlo manželství, rodina. Často se také dospělí nedokážou mezi sebou domluvit a rozumně spolu komunikovat ohledně svých potomků. Dopady takového chování na děti jsou natolik markantní, že se odráží v chování, socializaci a komunikaci potomků. I po rozpadu manželství je dítě součástí jakési rodiny, i když ne úplné a je třeba zajistit fungování rodinné role.

1.1 Definice rodiny

Rodinu lze charakterizovat, jako nejstarší společenskou instituci. Rodina plní reprodukční, socializační, ekonomické a sexuálně-regulační funkce. Tvoří emocionální klima a formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, které vytváří určitý životní styl.

Jinými slovy, rodinu lze považovat společenskou skupinou, spojenou manželstvím či pokrevními vztahy, spjaté s odpovědností a vzájemnou pomocí. Je to společensky přijatelná forma spoluzití lidí propojených svazkem partnerství, krevním poutem či zákonným uspořádáním.

Rodinu považujeme základním stavebním kamenem společnosti. Její funkce jsou mnohočetné a jejich realizace závisí na kvalitě a typu rodinného prostředí. Výzkumy prokázaly, že výchovná a vzdělávací funkce je rozdílná v jednotlivých rodinných prostředích. Zde pozorujeme určitou závislost na vzdělání rodičů, socioekonomickém postavení, dětech a jejich počtu. Také postojem rodičů ke vzdělávání a výchově. V České republice zaznamenáváme velkou závislost na typu prostředí rodiny a jejich výsledků vzdělávání. Výsledky zkoumání také ukazují vliv rodiny na volbu vzdělání dětí. Výchovné

funkce rodinného prostředí jsou faktorem pro tvorbu společnosti, jejích pozitiv i negativ. (Průcha, 2012, s. 219, 220)

Pro dítě je rodina domov. Domov je pojem chápán jako zkušenost, lidské vztahy, které jsou důležitější než majetkové statky. To, co děti ve svém domově získají, budou dále předávat dalším generacím. Má-li být dítě duševně i charakterově zdravé, je třeba, aby bylo součástí vřelého, citově příznivého prostředí. Rodina má zásadní význam pro dětský vývoj. (Poláchová, 2008, s. 8)

Rodina jako základ života tvoří prostředí člověka, ve kterém odráží své problémy v dané době. Chápeme ji jako celek - vztahy mezi partnery, rodiči a svými dětmi. Vzájemné vztahy mezi sourozenci do značné míry vnáší do rodiny kulturu, tradice a rasy. (Hogenová, Kalábová, 2013 s. 32)

„Přes všechny problémy a peripetie, kterými rodina ve svém historickém vývoji prošla, zůstává i na počátku nového století nepostradatelnou a těžko nahraditelnou institucí i pro dospělého člověka, natož pro dítě. Je nezastupitelná při předávání hodnot z generace na generaci, funguje jako nejvýznamnější socializační činitel. Stojí na počátku rozvoje osobnosti a má možnost ho v rozhodující fázi ovlivňovat.“ (Kraus B., 2014 s. 79)

Rodina je malá skupina lidí spojená svazkem manželství, avšak v postmoderní době již tomu tak není a mladé páry otevírají dveře spíše nezávaznému partnerství. (Hogenová, Kalábová, 2013, s. 20)

Ve výkladovém slovníku pana Koláře (2012, s. 344 - 346) se uvádí *„Ze sociologického hlediska rodinu lze pojmut jako úzce spjatou skupinu spojenou partnerstvím či manželským svazkem“*. Irena Sobotková (2007, s. 24) poukazuje na klasickou pracovní definici, kdy vnímáme rodinu jako systém – *„systém je soubor částí a vztahů mezi nimi.“* Jak bylo zmíněno na začátku bakalářské práce, definic pro rodinu a jejich chápání je nespočetně mnoho. Každá kultura, každá společnost má své uspořádání rodin, role a funkce v nich. Některé z dispozic si přiblížíme v následujících kapitolách a blíže se s problematikou seznámíme.

1.2 Funkce rodiny

Funkcemi rodiny chápeme soubor úkolů, jenž jsou plněny vůči všem členům v rodině či vůči společnosti. Ve své knize Blahoslav Kraus (2008) poukazuje na rostoucí industriální společnost, která klade důraz na nároky a požadavky rodiny. Mezi takové

důsledky právě řadí nedostatečné plnění svých funkcí v rodině a ty dle Reichla (2008, s. 185-189) rozlišujeme následující:

1. **Biologicko-reprodukční** (rozmnožovací) – pokračování rodu a rodiny – početí a porod nového člena rodiny, pokračování generací, udržení života.
2. **Sociálně-ekonomická** (vyživovací) – potřeba zabezpečit členy rodiny ekonomicky. Funkce důležitá zejména v minulosti, kdy bylo náročné pro jednotlivé členy zajistit své živobytí.
3. **Ochranná** (zaopatřovací, pečovatelská) – ochraňovat členy rodiny, umožnit dětem bezproblémové nabytí dospělosti, pečovat o ně a starat se. Starat se nejen o děti, ale také o starší generace, jejich spokojené stáří a dožití.
4. **Socializačně-výchovná** – rodina je první instancí socializace, ovlivňuje vývoj dětí, jsou určeny vzory chování, zájmy a péče. Úkolem rodičů je prosazení zájmů dětí a ochrana před negativními situacemi a vlivy a jejich překonání.
5. **Emocionální – rodinné** prostředí je největším emocionálním působitelem na jedince. Zralost rodičů je žádoucí pro dobré plnění emocionální funkce rodiny. Je nanejvýš důležitá soudržnost.
6. **Rekreace, relaxace, zábava.**

1.3 Vztahy v rodině

V literatuře se můžeme dočíst mnoha definic, např. v knize Děti a rozvod rodičů (Špaňhelová, 2010, s. 29) se odkazuje na definici z knihy Rodinná terapie psychosomatických poruch od autorů V. Chvály a L. Tlapkové, kde v rodinách existují systémy vrozených a získaných vztahů. Vrozené vztahy si nemůžeme sami zvolit, jsou přirozené a přicházejí samovolně, a jsou trvalé. V prvopočátku se jedná o oplodnění, těhotenství a porod dítěte. Oproti tomu získané vztahy vznikají seznámením s druhou osobou. Nejsou samozřejmé, protože jsou ovlivňovány naší svobodnou volbou. Chceme-li, můžeme je získat. V opačném případě je možné nezvolit, tím pádem ztrácíme potenciální kontakty a své blízké, které jsme díky této volbě neměli šanci poznat.

Následujícím krokem po seznámení je v souvislosti s rodinou sblížení dvou osob v partnerský vztah, taktéž získaný. Samotným narozením dítěte pak vzniká rodičovský vztah tzv. vrozený. Při rozpadu manželství automaticky zaniká partnerství, ale nikoli

rodičovství. V dnešní době má odloučení rodičů psychické dopady nejvíce na děti, které mohou vyústit až v psychopatologické patologie. (Špaňhelová, 2010, s. 29)

Funkční rodina

Ve své knize uvádí Bakošová (2012), že normální rodinu chápeme jako zdravou, která je harmonická a nekónická. Dle Matouška má funkční rodina charakteristické znaky. Rodina má jasně stanovenou hierarchii zodpovědnosti, kdy členové rodiny na sebe berou ohled a vzájemně se respektují. Existuje zde pevná koalice mezi intimitou a potřebou odevzdávání se. V rodině převládá humor a je velmi příjemná. Každý hovoří sám za sebe a komunikace mezi rodiči je vzájemná a živá, kdy vedou aktivní dialogy. Přijímají nové myšlenky pro řešení daných problémů je samozřejmostí. Chod domácnosti je plynulý, všichni zvládají plnit své úkoly bez problémů. Mají jasně stanovená pravidla, kterých se všichni drží. V zájmu rodiny udržují společenské vztahy s širší rodinou a přáteli. Partneři jsou si ve vztahu věrni. Všichni lidé z funkční rodiny vedou a vychovávají své děti a jdou jim příkladem pro jejich budoucí život. (Bakošová, 2012, s. 105-106)

Dysfunkční rodina

Mlčák (2003, s. 63-64) popisuje dysfunkční rodinu, jako etiopatogenetický faktor zodpovědný za poruchy chování dětí i dospělých. Charakteristika takových rodin je obtížná, jelikož dysfunkčnost, má variabilitu různých extrémů v důležitých aspektech. Těmi jsou nedostatek vědomí sounáležitosti, kdy soudržnost je narušena bojem o moc. Dále emocionalita může být chápána jako malé či velké citové spoutání členů rodiny, kteří se citově zapojují či ne. City mohou být neupřímné, bezohledné a bývají často negativní. V rodinách s tímto problémem se vyskytuje nedostatek laskavého humoru. Nefunkční rodina je typicky až moc přísná nebo až moc uvolněná. Není zde žádná kontrola chování. Rozhodování je impulzivní anebo často autoritativní. Interakce a komunikace, jak Mlčák popisuje, je zmatená s absencí společné pozornosti. Je typické potlačování individuálních názorů a členové rodiny se vyhýbají fyzickému kontaktu – dotekům a také společným činnostem. Extrémy jsou ve společně tráveném čase – až moc nebo vůbec. Není ojedinělé, že mimo rodinné vztahy a problémy jsou upřednostňovány před rodinnými.

Postmoderní rodina

Postmoderní rodina je typická svými znaky postindustriální informační společnosti – orientací vědění, znalostí a přístupem k informacím. Informace mají podobnou roli jako v industriální společnosti a mají formu hmotných statků a výrobních prostředků. Mezi

charakteristické znaky rodiny řadíme hodnotovou diskontinuitu působící na vzájemné vztahy mezi rodiči a jejich dětmi. Ty vyplývají ze souvislosti potřebné z informací z masmédií a moderních komunikačních technologií, čímž vytěsňují závislost na rodičích. Díky působení vnějších vlivů se odráží v rodině s latentní nestabilitou spojené se společným životem a tím vznikají velké počty nesezdaných partnerů. Nukleární koncept se rozpadá důsledkem liberalizací žen a zaniká tak pojem rodinného hnízdečka.

Nukleární rodina

Rodina, která je tvořena rodiči a dětmi se tak nazývá nukleární neboli jadernou rodinou.

Za složení nukleární rodiny považujeme i blízké příbuzné tedy tety, strýce, prarodiče, bratrance a sestřenice atd. tento termín rozšiřuje rodinu na rodinu velkou. (Kraus, 2014, s. 80)

V časovém horizontu pozorujeme stále se měnící rodiny. Řadíme sem tzv. nukleární rodinu. Je tvořena nejbližšími rodinnými příbuznými - rodiči a dětmi, žijícími ve vlastním prostoru, aby uspokojovali základní potřeby a péči o své členy. Sociální skupina zajišťuje základní životní jistoty pro děti, jak uvádí Průcha. (2003, s. 202). Společná historie, současnost a následující budoucnost vzájemně proplétá transakční vztahy ve skupině. V určitém úseku jsou členové v rodině vázání společnou hereditou, manželským svazkem, adopcí či uspořádání života v daném čase. (Sobotková 2007, s. 24)

1.4 Sociální role

Každý z nás má ve společnosti určitou roli, kterou v životě plní a jsou od ní očekávány určité způsoby chování v dané situaci, pro niž je dána společenská norma. (Hartl, Hartlová 2000, Hogenová, Kalábová, 2013). Předpokládaný způsob jednání a chování v určitých situacích, ve kterých je očekáván v závislosti na povaze a jak výše zmiňujeme normám skupiny. (Kolář, 2012). V současnosti neexistuje jasně stanovený a obecně platný model role.

V těchto případech může docházet díky neznalosti a mála zkušenostem k netoleranci a radikalizaci v upřednostňování pravidel s absencí na okolnosti a na druhé straně může docházet u mladých generací ke sklonu k liberalizaci. Společnost tak může k dospělým být méně tolerantní a očekává od nich větší zodpovědnost. (Vágnerová, 2007, s. 29)

1.5 Role v rodině

Stejně jako ve společnosti, v zaměstnání či kdekoliv jinde, také v rodině má každý člen svou roli. Chování, které očekáváme, jsou představovány právě rolemi. Každý z nich má úloh několik. Jandourek (2008) poukazuje na předvídatelné chování a zároveň udává, že zahrnuje pomoc zvládnout životní situace, s nimiž se jednotliví členové rodin běžně setkávají. Jedná se o matku, otce, děti, prarodiče, sourozence. Svou rolí ovlivňuje každý člen všechny ostatní. V průběhu života se jednotlivé role ve společnosti mohou měnit, dítě přestává být školákem, partneri se stávají rodiči. Nakonečný (2009) doplňuje aspekty, které se berou v potaz při plnění role. Jsou to pohlaví, věk či společenská funkce jedince.

Role v rodině však zůstávají ve své podstatě neměnné. Matkou či otcem nikdy rodiče být nepřestanou. Může se, ale změnit obsah. Z rodičů se mohou postupem času stát nemohoucí jedinci a je na dětech, aby se o ně řádně postarali. Tak jako o děti se starali rodiče, když byly ještě malé.

Mužská a ženská role není definována stejně. Ve společnosti převládají představy, které z činností jsou více vhodné pro muže a které pro ženu. V různých společnostech je tatáž činnost vnímána různě. V některých společnostech typicky ženská práce neznámá, že to platí i v jiné společnosti. (Matoušek, 2003) Také autorka Valdřová (2004, s. 9-10) uvádí proměnlivost typických činností a prací žen a mužů v jednotlivých kulturách. V kulturách mohou být zakotveny rodové role, jež jsou na těchto kulturách závislé. Lippa (2009) doplňuje, že v historickém období charakteristické znaky mužů se mohou stát v jiném období znakem ženy, např. délka vlasů. Oakleyová (2000, s. 120) udává, že muži a ženy mají role v jednotlivých společnostech odlišné, avšak toto uspořádání je pro každou kulturu přirozené, jako pro nás naše vymezení.

Dítě se chová naučeným vjemům převzatých od svých rodičů, které jsou přítomné po celý život. Sledovat například mužské práce v garáži, nebo fyzicky náročné, které nedokážou ženy. Od matky si dítě přebírá taktilní výchovu, kdy je pohlazení známka lásky.

Role matky v rodině

Role matky nabývá na svém významu v rodině ve 20. století. Do té doby rozhodoval o budoucnosti potomků a za jejich výchovu byl zodpovědný muž. Lipovetskeho (2007, s. 223-225) názor nápodobně ukazuje, že dochází ke změně - významné důležitosti matky ve výchově dětí. Žena se stává stále důležitějším členem rodiny a předčí i otce. Mateřství

začíná být chápáno biologickým pohledem, hovoří se o mateřské lásce a instinktu. Role otce začíná tak ustupovat. Velká úloha padá na matku, od které je očekáváno nadšení pro roli pečovatelky a vychovatelky dětí.

Otázka mateřství však není jen biologickou a rodinnou záležitostí. Jedná se o problematiku zasahující též do oblasti kulturní a sociální. Nahlíží se na názor společnosti, které z hodnot jsou pokládány za důležité. Maříková v této problematice zastává teorii, že je důležité, jak společnost danou roli vnímá. Mateřství není automaticky to samé jako štěstí. (Maříková, 2004)

Mateřství ovlivňuje a také je ovlivňováno mnoha lidmi – otec dítěte, sourozenci i prarodiči. Ihned po početí se v ženě začíná vytvářet postoj k dítěti. Bude svědomitá či laxní ke své budoucí roli matky? Fyzické změny těla, negativní faktory, jež mohou dítě ovlivnit – kouření, drogy, alkohol. Na druhou stranu pozitivní faktory – zdravý životní styl, pohoda, klid. To vše působí jak na dítě, tak i jeho matku.

Je-li přístup ženy k těhotenství pozitivní, je předpoklad, že v tomto trendu bude pokračovat vztah matky a dítěte také po porodu. Taktéž v otázce chování matky po porodu vnímáme odlišné postoje. Oakleyová (2000, s. 103) poukazuje např. na kojení, kdy v tradičních společenstvích je dítě kojeno různými ženami a matce je dovoleno oddalovat se od domova v době, kdy je dítě kojeno. Šulová (2010) bere kojení jako základní propojení dítěte a matky. V dnešní společnosti je přijímán model, že matka se má věnovat rodině a přebírá také roli výchovné autority. Pro ženu je mateřství bráno jako samozřejmost a dítě se stává prioritou. Není předpoklad pro profesní roli matky. Za živitele rodiny a osobu soustředící se na profesní a kariéerní růst se považuje otec.

Rozhodne-li se žena, že přenechá péči o vlastní dítě jiné osobě, jedná se z velké části o matky s vysokým stupněm vzdělání či ženy s možností pružného pracovního vztahu. Počet takových matek je však stále omezený.

Matka je pečovatelka, vychovatelka a kamarádka. Tráví s dětmi nejvíce času, opatřuje každodenní péči a zastává program pro volný čas. V mnoha rodinách je muž považován pouze za autoritu. Shledáváme se s častým vztahem matka-dítě a otec je zde jako třetí člen, důležitý, ale je postaven i mimo hlavní vztah. Žena ze svého postavení často řeší citové a volnočasové oblasti výchovy, na muži zůstává např. otázka sportu. Muži se také málo zapojují do školní přípravy. Autorita mužů v rodinách se projevuje rozkazováním. Tvorba a udržení sociálního vztahu matka-dítě je základem pro duševní zdraví dítěte. V raném

mládí je na ní, aby provedla dítě okolním světem, o němž musí svého potomka přesvědčit, že je stabilní a přátelský. Matky jsou větším dílem než otcové zodpovědné za domácnost a děti, často na úkor své vlastní pracovní profese. Matky se stávají se svými dětmi finančně závislé na partnerovi. Přičemž na místě je také zmínit, že žena v domácnosti nezabírá zrovna horní příčky hodnotového žebříčku společnosti. Setkáváme se potom s ženami, které se snaží skloubit mateřství a práci.

Dnes je normální, že pracuje muž i žena. Vágnerová (2007, s. 42) poukazuje na zaměstnání ženy, které je považováno jako doplněk k její roli manželky a matky, která má své místo v domácnosti. Není důvod si myslet, že pouze matky musí sladovat pracovní a rodinný život.

Ženy často odkládají mateřství ze strachu o ztrátu svobody, volného času a také úspěšné kariéry v zaměstnání. Muži chodí do práce, zajišťují finanční zabezpečení rodiny, setkávají se s lidmi, kteří mají více příležitostí o sociální kontakty. Matky mají tyto možnosti omezené. Proto je důležitá angažovanost otce v domácnosti a poskytnut tak více času ženě se realizovat také mimo rodinu. (Mertin, 2011)

Můžeme se také setkat s dojmem, že mateřství bylo nechtěné u žen, jež se brzy po narození dítěte realizují pracovně. Janoušková poukazuje na nutnost matek vypořádat se s negativními momenty. Společnost může být nechápavá s postojem, že se nepodřizuje dítěti, jeho potřebám a zájmům. V tomto případě, pokud zůstane s dítětem doma muž, bývá často obdivován a považován za hrdinu. Avšak stane-li se žena živitelkou rodiny mnoha by se stát obdivných reakcí, které se jí nedostává. (Sedláček, Plesková, 2008)

Role otce v rodině

Jakou roli hraje v rodině otec? Z pozorování otce si dítě přebírá názorný příklad pro své budoucí předpoklady v chování. Stejně tak si přebírá vzor chování matky tak i otce ve vztahu k dítěti. Mohou nastat i rozpory ve výchově mezi matkou i otcem. Dítě se tak dostává do rozporuplných otázek proč tomu tak je, ale nezeptá se, proč k těmto konfliktům dochází. Může i někdy nastat situace, kdy dítě z toho nevědomky těží pro svůj účel. (Špaňhelová, 2010, s. 20)

Biddulph (2007) se zabývá myšlenkou postoje ke starším mužům, jak jim můžeme důvěřovat, pokud jsme se důvěře k muži otci neměli kde naučit. Svě postoje směřuje zejména k synům. Nejen k matce musíme cítit lásku, pochopení, úctu. A je to vzájemné. Není cílem se otci jakkoliv zavděčit, aby byl se synem spokojen, je třeba vztah také citově

orientovat. Otec dává dítěti také pocit ochrany, který má širší záběr v očích dítěte. Rozměr je vnímán ke vztahu k rodině jak matce, tak i otci a dalším dětem v okolí. Dítě tak vycítí, že je otec rozhodný a dovede se tak postavit náročným situacím, ve kterých otec chrání svou rodinu. Rozhodností vnáší dítěti jistotu do jeho vnímání. Nejdůležitější činitel je láska ve vztahu k dítěti. Vnímána jako obětím od matky, úsměvem, i smíchem. Důležité je také se ve vztahu umět omluvit, když se vloudí chyba tak, aby to i dítě vnímalo. (Špaňhelová, 2010, s. 20 - 22)

Otcovská role je závislá na společenských změnách. Chmelařová (2008) uvádí, že role otcovská kulturním a společenským normám podléhá stejně jako každá jiná. Otec má práva a také povinnosti. Muž je nejen otcem, ale také manželem, partnerem, bratrem, synem. V dřívějších dobách byl standardem otec autoritář, dnes se setkáváme zejména s partnerem, který respektuje potřeby dítěte. Z dominantního člena rodiny v 18 a 19. století se otec stává držitelem autority a živitelem, který hájil zájmy dětí a ženy. (Dudová 2008, Chmelařová 2008, Maříková 2004) Bylo-li manželství v této době rozvedeno, otci byly svěřeny děti do péče. Ovšem také dochází ke společenským změnám a často je vyžadována pracovní povinnost muže mimo domov. V tu chvíli teprve začínají hrát ženy svou roli v rámci domácnosti.

Ve 20. století se opouští dogmata otcovství z předešlých let a dochází k přijetí různých forem chápání otcovství. Muž se stává členem domácnosti, ve které se zapojuje svou aktivitou a také se začleňuje v péči o děti. Jedním z rysů otce se začíná stávat laskavost a vstřícnost. Dnes pro otcovskou roli nemáme přesnou a jednoznačnou definici. Nejsou jasně vymezena práva a povinnosti. Otec nejedná na základě instinktů jako matka, která má s dítětem vytvořeno pouto fyzické. (Zoja, 2017) Avšak to neznamená, že muž není schopen postarat se o malé dítě. Také další autor Sedláček (2008) říká, že péče není založena pouze na instinktu matky, ale je výstupem praxe.

Chování otce a matky je rozdílné každý z nich plní jinou funkci a tu si do života přebírají děti. Mají své rodiče jako výchovný vzor pro svou budoucnost. Otec má jiný přístup k věcem, jinak uvažuje a rozhoduje o svých činech, je tak oporou a podporou pro své děti. Hlavně se jedná o čas, který otec věnuje svému dítěti při hraní her, pomáhání s přípravou materiálů do školy, vrací se tak do svých mladistvých let a vypráví dítěti, jaký byl on ve svém mládí v období puberty. (Špaňhelová, 2010, s. 20)

Rozeznáváme dvě normy otcovství, moderní a tradiční. Tradiční je povinnost zabezpečit materiálně rodinu. Muž neprahne po tom, aby trávil čas v práci, jelikož se nechce věnovat dětem. Čas v práci tráví kvůli finanční podpoře rodiny a zejména dětí.

Moderní pojetí uznává předpoklad, že otec je zapojen do péče o děti a domácnosti. Očekává se citová blízkost a kontakt s dítětem. Jsou určeny čtyři role tradičního otcovství. Jsou to ochránce a pečovatel, živitel a hlava rodiny. V dnešní době se ztrácí otcova autorita. Prohlubeň mezi generacemi a ztráta porozumění se zvětšuje.

V minulosti nebylo výjimkou, že synové se učili povolání od svých otců. Dnes to bohužel, ve světě technologií nelze. I kdyby se otec snažil předat svou zdatnost, dítě nebude mít co přebírat, neboť jeho vlastní zdatnosti budou na vyšší úrovni, než jakou mu může nabídnout rodič. Novák (2013) se také pozastavuje nad tím, že bývalo pravidlem, že otec věděl více než děti. Díky technickému pokroku to však přestává být pravdou. Technika, zejména počítače a chytré telefony dnes zastoupí vědomosti otce v některých případech lépe.

V literatuře se setkáváme s názory, které upozorňují na pokles otcovské autority a moci. Pokud začíná být na ženě rozhodnutí, zda bude užívat antikoncepci nebo zda se rozhodne pro potrat, je na snadě si myslet, že otcovství se ocitá v rukou žen. Novák (2013) vidí otce jako člověka aktivně zapojeného v životě dětí a jejich péči. Stará se nejen o ně, ale také částečně o domácnost a není mu cizí ani volný čas matky. Jeho duševní i fyzická přítomnost v rodině je patrná. Tato role je nesmírně náročná. Žena se nesmí cítit ohrožená v roli ochránčiny rodinného tepla, ale zároveň si musí udržet pozici materiálního zabezpečovatele. Otcovství je výsledkem postupného učení. Je produktem psychologickým a kulturním. (Zoja, 2017) Otcem se muži stávají kontaktem s dítětem, časem s ním stráveným. V tomto je rozdíl s ženou, ta je za matku považována ve chvíli početí potomka.

Důležitým aspektem je aktivní a pasivní činnost dítěte a otce. Aktivní znamená, že otec dává dítěti především čas. To je čas, který otec věnuje svému dítěti formou interaktivních her. Pasivní čas je ten, kdy je otec dítětem pozorován. Otec je sledován při verbální i neverbální komunikaci. Dítě vnímá pasivní čas, který spolu prožívají, jak otec komunikuje s matkou. Jak se směje, jak se chová, když si zrovna nehrají. Kam si večer ukládá oděv apod. Pasivně dítě sleduje otce i ve svém jednání a chování, když se potká se svými známými, sousedy či přáteli.

Muži, kteří pracují dlouho, dávají dětem lásku penězi. Děti chtějí nové a nové věci, což není zadarmo a otcové se jim snaží to dopřát. Děti ale také požadují rodiče, ne jejich peníze. Pokud spolu tráví čas, je rychle zapomenuta potřeba náhražky v podobě nových věcí. Radimská (2002) naznačuje, že za nepřítomného se také považuje otec, který tráví dlouhou dobu mimo domov, v práci.

Dříve nemyslitelná otcovská dovolená je jedním ze znaků, že v současnosti role otce nabývá na důležitosti. Tátové se více zapojují do výchovy a péče. Role muže je nezastupitelná a významně se podílí na fungování rodinného společenství. V rodině je nejdříve vytvořen vztah matky a dítěte. Poté dítě nachází vztah k dalším osobám, tou třetí bývá zpravidla otec. Pro rozvoj dítěte je navazování vztahů velmi důležité. Možnosti dítěte zažít situace, které by pouze s matkou neměl.

Díky otci má dítě nové zkušenosti, není mu sice jeho prostřednictvím poskytována základní péče, ale je mu věnován čas aktivních her. Je na dítě jinak mluveno než při komunikaci s matkou, avšak i přesto je mu dáвана ochrana a jistota. Otec má v rodině křehčí postavení, jelikož tráví s dětmi méně času, málokdy je práce otce, kterou realizuje v zaměstnání obdivována ze strany dítěte, protože dítě netuší, co vlastně jeho táta dělá. Muži mají také slabší přesvědčovací metody. Vyžadují důslednost a kázeň. (Bakalář, 2002) Výchova otců je často spojována s trestáním.

Role muže-otce je důležitá pro děti obou pohlaví, je pro dítě přínosná v utváření mužského vzoru pro svůj budoucí partnerský vztah s opačným pohlavím. Synové se s otcem identifikují, což je velmi důležité. Pokud táta v rodině chybí, chlapci hledají jiný náhradní vzor. Především si přebírají poznatky z chování otce, co dělá, a jak se v dané situaci zachová. Do budoucna si dítě může převzít pozitivní nebo negativní zkušenosti. Z nevhodných zkušeností si mohou vzít ponaučení a vyvarovat se nevhodnému chování. Dcery díky otci poznávají genderová specifika. Učí se mezilidským vztahům a poznávání, co mohou od mužů očekávat. (Novák, 2013) Dívky si dle postavení svého otce nevědomky do určité míry vybírají muže s podobnými vlastnostmi jaké má nebo měl jejich otec. (Špaňhelová, 2010, s. 21)

Podle Šulové (2011) tátové podněcují dětskou odolnost, tvořivost a sebevědomí. Někteří autoři např. Trapková, Chvála (2017) nebo Zoja (2017) usuzují, že pokud přijde otec o kontakt s dítětem, není to pro něj takové trápení, jako když se to stane matce. Taktéž negativní vyjádření o otcích jsou relativně běžné. Role muže živitele a autority je podstatná

i v dnešní době. Od otců se však více než dříve očekává naslouchání dětem a vyjadřování kladných emocí. Muži někdy nejsou schopni dostát nárokům, které jsou na něj kladeny. Po mužích je vyžadována autorita a finanční zajištění, také čas strávený s rodinou. Zhodnotíme-li co vlastně po otcích chceme, tak je to kombinace tradičního a moderního otcovství.

2 ROZVOD – ZÁNÍK MANŽELSTVÍ

Život v rodině je charakteristický a českou populací pokládán za ideál. V dnešní době lze hovořit o současné rodině jako o nestabilní. Mnozí lidé si v průběhu svého života uvědomí, že jejich místo patří do více rodin, které si sami utváří. Křehkost v manželství je dána ideologií lásky, která se stává podmínkou setrvání v partnerském vztahu. V momentě, kdy se partneři či manželé přestanou milovat nebo se mohou zamilovat do jiné osoby, ohrožují své partnerské vztahy. Další důvody mohou souviset s rozdílným výdělkem partnerů a pro život potřebnými výdaji, které nejsou vyrovnané. V ženském postavení se více očekává časová a emocionální investice než u mužů. Narození dětí v manželství u žen tak zpomaluje růst jejich profesní dráhy a stávají se závislé na výdělku svých partnerů. V těchto případech dochází k mocenské nerovnováze. Od žen se očekává zajišťování chodu domácnosti a dětí i partnera. V těchto případech ženy očekávají uspokojení emocionálních potřeb blízkosti a porozumění od partnerů a tím vzniká velký tlak na mužské nároky. (Dudová, 2007, s 15)

V manželství se zákonitě objevují krize vyplývající z problémů typických pro určitou vývojovou fázi, ve které se pár nachází. S proměnou stylu života například narození dítěte, setrvávání ženy v domácnosti, který následuje navrácením do pracovního procesu. Rozvod nebo-li v tzv. první krize v manželství, se objevuje cca po 3–4 letech společného soužití. První změny přicházejí se změnami životních návyků a uspokojování potřeb k individuálním potřebám jedince. Při poohlédnutí v čase zpět a nahlížení do statistik se můžeme dočíst, že dříve byla menší pravděpodobnost první krize ve 3–4 letech společného soužití, nýbrž se čas prodloužil až na 6–7 let společného soužití, kdy nastává první konflikt. Vágnerová (2007, s. 149) poukazuje i na jiné autory například jako je Plaňava, 2000.

Největší riziko rozpadu v manželství dochází ve fázi v období prvních 10 let. Mění se vzájemný vztah obou partnerů, kdy jsou ochotní a kompetentní se vyrovnat se změnou. Dochází ke změnám v postojích, pocitech cítěných jeden k druhému a ztrácí iluze ve fungující rodině a ve více případech mohou pociťovat zklamání. V tomto období uvažují jinak a začínají ve svých představách tzv. střízlivět. Jejich představa není, tak reálná jako byla kdysi dříve. Jsou si najednou jako cizí a vytrácí se pocit okouzlení, klesá tolerance k leckdy i běžným, projevům. (M. Vágnerová, 2007, s. 149)

Dušková se ve své knize odkazuje k pochopení, proč vznikají neúplné rodiny díky rozpadu manželství, čímž jsou dokázány výzkumy, ve kterých dochází k rozvodu z 90 % ze strany žen. Důsledkem rozvodu zaniká dvojitý příjem do rodiny, ale zůstane pouze model jednoho příjmu. Z jednoho platu musí rodič zajistit obživu rodiny a obstarává veškerou péči o děti. Díky rozvodu dochází k dělení společně nabitého majetku v manželství. (Dudová, 2007, s. 18). Dle statistik ČSÚ uvádí úhrnnou rozvodovost v letech 1950 - 2019 přibližně mezi 45 až 49 procent. V roce 2019 spadá úhrnná rozvodovost pod 45 %. Dnešní trend rodičovství se spíše odsouvá do pozadí a většina mladých párů, spíše dává přednost práci než rodičovství. (ČSÚ, ©2021)

2.1 Právní úprava zániku manželství

V České republice je rozvod manželství možný na základě Občanského zákoníku, zákona č. 89/2012 Sb. Zde se dovídáme, počínaje § 755 a následujících, že je možné manželství rozvést, pokud je soužití manželů trvale, hluboce a nenávratně rozvráceno a není možné očekávat jeho obnovení. Existují však také podmínky, za kterých nemůže být zánik manželství realizován. Jednou z nich je, pokud by rozvod nebyl v zájmu nezletilého dítěte manželů, které nedosáhlo plnoletosti a svéprávnosti. Zájem dítěte na trvání manželství je zjišťováno soudem. Pokud i přesto není nic, co by rozvodu bránilo, nejprve se rozhodne o situaci dítěte po rozvodu.

Rozvod může probíhat různými způsoby. Pokud už k němu mezi partnery dochází, ideální je dohoda obou v ohledu společného partnerského soužití i v péči o nezletilé dítě, pokud nějaké ze vztahu vzešlo. Soud musí dohodu v péči o dítě schválit.

Rodičovská odpovědnost

Paragrafy 865 až 874 téhož zákona přibližuje problematiku rodičovské odpovědnosti. Ta náleží oběma rodičům stejnou měrou, pokud jí nebyl jeden z rodičů zbaven. Výkon rodičovské odpovědnosti a jeho rozsah je určen zájmy dítěte. Při rozvodu má také nezletilý možnost vyjádřit názor. Pokud toho není schopen, je soudem určena osoba, která je schopna tyto zájmy dítěte chránit. Ve většině případů zde hovoříme o dětech pod věkovou hranicí 12 let. Starší jedinci jsou schopni se situací se vypořádat a své zájmy u soudu sdělit sami. Soud může pozastavit rodiči jeho odpovědnost, pokud tomu brání závažná okolnost a jsou ohroženy zájmy potomků. Je stanovena míra a rozsah omezení, opět soudními

instancemi. Pokud je rodič zbaven odpovědnosti soudem, ten také rozhodne, zda se může rodič a dítě stýkat. Toto rozhodnutí je učiněno s přihlédnutím k zájmům dítěte.

Jakékoliv omezení či zbavení rodičovské odpovědnosti nemá vliv na vyživovací povinnost vůči dítěti. Dospělý je tedy povinen druhého z rodičů finančně podporovat v zájmech dítěte. (Zakonyprolidi.cz, ©2021) ÚZ 1275

Rodičovská odpovědnost po rozvodu manželství

Paragraf 906 a 907 Občanského zákona č. 89/2012 Sb. Přibližují problematiku odpovědnosti po rozvodu. Je soudem určeno, jaká péče bude rodičem poskytována. Je brán v úvahu také vztah se sourozenci, prarodiči. Je-li mezi rozvedenými dohoda v rámci porozvodové péče, nic kromě zájmů dítěte jí nebrání.

Dítě může být svěřeno do péče jednoho z rodičů, do střídavé péče či společné péče. Pokud není jiná možnost a dítě to v rámci své výchovy vyžaduje, může být svěřeno i jiné osobě. Pokud se má realizovat společná péče, musí oba partneři souhlasit.

V rozhodování o péči je brán ohled na osobnosti dítěte, jeho vlohy, schopnosti k vývojovým možnostem a také životním poměrům rodičů. Bez povšimnutí nezůstávají ani stálost výchovného prostředí, citové vazby k ostatním členům rodiny i lidem rodině blízkým. Dbá se také na právo dítěte na péči obou rodičů a ponechání osobního styku s nimi. Pokud není možné osobní setkání, má rodič právo alespoň na informace.

Osobní styk rodiče a dítěte

Je-li dítě svěřeno do péče jednoho rodiče, jeho právo vidět se s druhým rodičem nemůže být potlačováno, pokud soud neurčil ze závažných důvodů jinak. Soud také může určit, za jakých podmínek bude ke scházení docházet. Není možné, aby jeden z rodičů sabotoval styk dítěte s rodičem druhým. Oba rozvedení by měli při výkonu práva spolupracovat.

Pokud jeden z rodičů brání ve styku či jinak narušuje bez důvodu setkání druhému rodiči, může soud zasáhnout. Pokud, je styk s rodičem v rozporu se zájmy dítěte, může jej soud také zakázat.

2.2 Příčiny rozvodu, rozchodu

Jaké příčiny mohou vést k rozchodu mezi partnery. Ovlivňujících faktorů je mnoho. Uvedeme si zde ty nejčastější. Jedním z nejčastějších příčin je z důvodu rozdílnosti povah. Zde zmiňme spory a hádky, kdy jsou rodiče jeden na druhého alergičtí a nemohou spolu žít

ve společné domácnosti. V určité fázi společného života došlo k rozporům, kdy se od sebe vzdálili a nadále si přestali spolu rozumět. Nemají společnou řeč a nemohou se tak dohodnout na tom, kdo bude vykonávat domácí činnosti. Mohou to být rutinní záležitosti, jako je vynesení odpadkového koše, kdo bude vyzvedávat děti ze školky, družiny či školy. Mezi další figurující část řadíme finanční rozpočet rodiny. Celkově bychom to mohli shrnout, že rodiče nejsou schopni se podílet na společném čase a chodu domácnosti. Navzájem ztrácí společnou chuť něco měnit a stávají se lhostejní k sobě. Nejsou schopni společnou cestou se domluvit na rodinné dovolené, která může v nich vzbuzovat až úzkostné stavy. Díky těmto aspektům dochází k častým hádkám mezi rodiči, kdy dokonce i zvyšují hlas při výměně názorů. Může dojít i ke křiku, obviňován či osočováním jeden druhého. Takovéto chování spíše přisuzujeme jako obranný mechanismus jedince. (Špaňhelová, 2010, s. 30)

Soužití v manželství či partnerství mohou narušovat různé aspekty, respektive jejich kombinace, závažnosti a délka trvání, které nakonec stejně vedou k rozpadu vztahu. (Vágnerová, 2007, s. 152)

Mezi další důvody rozvratu manželství řadíme nevěru, kdy jeden z manželů naváže paralelní partnerský vztah mimo domov a tento je natolik vážný, že se nakonec stane příčinou odluky. Alkoholismus, a z něj plynoucí nekorektní chování je doprovázeno nedůvěrou, nespolehlivostí u druhého. Ne zřídka je problém alkoholismu v partnerství doprovázen také fyzickým ubližováním nejen partnerovi, ale také bohužel i dětem. Občas se stane, že jeden z partnerů, řekněme muž, živel si nárokuje volný čas pro sebe a dává přednost mimo rodinným aktivitám, jako jsou kamarádi, sport. Partnerka by naopak ocenila jeho čas strávený s rodinou, výlety, sportovními aktivitami, budováním společné budoucnosti. Žena vycítí nezáměr muže, podává návrh k rozvedení manželství, jelikož ze strany otce dětí není ochota a snaha ke změnám. Zde se setkáváme o rozpad manželství z důvodu nezáměru o rodinu. Situace, kdy manželství uzavře dvojice po velmi krátké známosti, např. z důvodu otěhotnění ženy se také stávají. Partneři se vzájemně nestačili poznat a následně při společném soužití zjišťují, že si nerozumí v základních situacích. Dochází z rozvratu manželství, jehož příčinou je neuvážený sňatek. Jako další příčiny vyjmenuji důvody sexuálních neshod, zdravotní důvody či ostatní, kdy se mohly například zkomplikovat vztahy mezi rodinnými příslušníky, nikoli manžely samotnými, ale vztahy se natolik poškodily, že nebylo možné manželství zachránit.

2.3 Důsledky rozvodu, rozchodu

Důsledky rozvodu přetrvávají v dětech až do dospělosti. Mohou se projevovat zhoršeným zdravotním stavem, nižším vzděláním či jeho nedokončením, emočními problémy. Často pak děti rozvedených rodičů mají neúspěšné vztahy se svými vlastními partnery. I přesto, že následky rozvodů mohou být vcelku mírné, zasahují do života mladých a negativně je ovlivňují v řadě oblastí života. (cspsychiatr.cz, ©2021)

Mezi dlouhodobé následky rozvodu zařazujeme:

- Prosperita
- Vzdělávání
- Emoční problémy
- Klinické symptomy
- Návykové látky a psychosociální problémy
- Reprodukční a sexuální chování
- Delikvence

Dítě v průběhu rozvodu a po něm

Rozvod je složitý proces pro rodiče, natož pro děti. Pro dítě je rozvod také složitým procesem, kdy si často dává za vinu rozvod rodičů. Většinou se nepodaří děti od konfliktů oddělit, jsou proto svědky rozporů jejich nejbližších. Všechny konflikty, před které je dítě postaveno, jsou hrozbou ztráty nebo přímo nějakou ztrátou pro dítě. Navíc si dítě není schopno plně uvědomit, o co vlastně přišlo. Odchod jednoho z rodičů, většinou otce, je těžkou ztrátou jak pro děvčata, tak pro chlapce. Ztrácí každodenní kontakt s druhým rodičem. Je prokazatelné, že děti, které vyrůstají pouze s jedním rodičem, mají oproti dětem, žijícím v úplné rodině více poruch chování, psychického stresu, horší výsledky ve škole, nižší sebevědomí a horší společenské přizpůsobování. Nejhorší rozvod zvládají děti, které byly jedním rodičem popuzeny proti druhému a ty, které byly svědkem agresivního chování jednoho rodiče k druhému. Je několik variant, jak se dítě postaví k rozvodu. Když se rodiče domluví v klidu na střídavé péči, jsou oba v kontaktu s dítětem a daří se jim dítě udržovat od jejich konfliktů a traumat.

Pokud jeden druhého nepomlouvá a neútočí na něj v jeho nepřítomnosti, je to pro dítě mnohem snazší, ale i tak si vytvoří vlastní teorii o tom, proč se rodiče rozvádějí. Toto je

nejvhodnější variantou pro dítě, aby co nejlépe zvládalo rozvod jeho rodičů. Další variantou je, že je dítě využíváno jako nástroj pomsty. V této situaci nezáleží na tom, kdo byl strůjcem rozvodu. Dítě je soustavně popuzováno proti druhému rodiči, je mu vyhrožováno, že pokud od druhého něco přijme, nebo s ním někam půjde, čeká ho trest. Toto postavení dítěte je nazýváno jako syndrom odvrženého rodiče. Ten rodič, se kterým dítě žije, brání kontaktu s druhým rodičem. V tomto případě přichází strach z navštívení zavrhaného rodiče. Dítě může mít příznaky nespavosti, nočních děsů, pláče. Může se stát, že rodič, se kterým dítě žije, obviňuje druhého ze špatného zacházení s dítětem, dokonce až ze zneužívání. Dítě je stěblem poslední naděje. Ten, který se s rozvodem nemůže smířit, neustále kontaktuje druhého rodiče, pokud je s dítětem něco v nepořádku, nebo má jen pocit, že je s ním něco špatně. Je to záminkou ke kontaktu s bývalým partnerem. Těmito záminkami může být školní prospěch, když je něco v nepořádku se spolužáky dítěte, ale mnohdy se může jednat jen o vymyšlené podněty. Při pozdějším řešení těchto problémů se ten rodič, který dává záminky ke kontaktu, snaží, aby rozhovor byl co nejdlejší a co nejvstřícnější. Další variantou je, že si rodiče z dítěte udělají prostředníka. To bývá v případech, kdy bývalí partneři spolu nekomunikují a zprávy posílají přes dítě. Z počátku je dítěti tato role nepříjemná, ale časem si na ni zvykne a může ji využívat ve svůj prospěch. Další z možných variant je, kdy se dítě stává náhradním partnerem. Rodič, u kterého dítě žije, se dítěti svěřuje, rozebírá s ním důležitá rozhodnutí. Tato situace brání k navázání kontaktu s jiným dospělým partnerem, což rodič může nevědomky vítat a podporovat. Dítě je zanedbáváno. Tato situace nastává tehdy, kdy jsou rodiče pohlceni svými problémy a o dítě se přestávají zajímat. Některý z rodičů může mít pocit, že se o dítě zajímá, ale v konečném výsledku zjistí, že tomu tak není a o dítě se nestará. U starších dětí může tato situace navodit trestnou činnost, aby na sebe nějakým způsobem upozornily. (Matoušek, Kodymová, Koláčková, 2010)

2.4 Dopady rozvodu na děti

Věk je jedním z nejdůležitějších faktorů, který ovlivňuje děti po rozvodu. Dle věkových kategorií si v následujících odstavcích přiblížíme projevy, jež se mohou začít u dětí objevovat. K následujícímu rozdělení a popisu jsem se inspirovala u autorky Coloroso (2008).

Dopady rozvodu na děti předškolního věku

Děti ve věkové skupině navštěvující mateřské školy zakrývají pocity z rozvodu rodičů, často se jedná o obavy, nervozitu, smutek, agresivitou. Trucování či šikana ostatních dětí však v tomto věku nejsou výjimkou. Jakákoliv připomínka rozchodu rodičů v nich vzbuzuje smutek a uzavření se před světem. Psychické problémy mohou vyústit také například v noční pomočování, i když před rozlukou dospělých bylo vše v pořádku. I přes velmi nízký věk jsou děti schopné po dostatečném vysvětlení chápat, a proto je nezbytné s nimi o problému mluvit. (s. 110, 111)

Dopady rozvodu na děti mladšího školního věku

Děti ve věku, kdy navštěvují první až třetí ročník základní školy, tedy věk 6 až 9 let projevují své pocity formou zloby a vzteku na rodiče, se kterým aktuálně tráví čas. Jsou velmi citlivé a pomalu začínají chápat následky rozvodu rodičů. Mají obavy z osamění, budoucnosti a tyto umí vyjádřit. Na venek jsou silní, často se tváří, že situace rodičů se jich netýká. Před kamarády a jinými dospělými si mohou vymýšlet historiky, proč spolu rodiče již nejsou. Jejich konkrétní otázky potřebují konkrétní a přesné odpovědi. Jejich chování a vzdělávací výsledky ve škole se mohou po rozluce zhoršit. (s. 111, 112)

Dopady rozvodu na děti staršího školního věku

Starší školní věk pro naši problematiku bereme jako 10. až 12. rok. Dle nich situaci zavinil jeden z rodičů a na toho je zaměřen jejich hněv a zklamání. Chybějícího rodiče se snaží druhému partnerovi doplnit a nahradit jej. Starají se o rodiče, se kterým žijí. I když vyžadují precizní vysvětlení situace a míru ovlivnění jejich vlastního života popírají, že by se jich situace rozvedených rodičů nějak zvláště dotýkala. Smutek zakrývají za vnitřní sílu, dokazují světu, že situaci ustojí a vše zvládnou. Děti v tomto věku mohou postihnout různé zdravotní problémy jako bolesti břicha, hlavy či špatný spánek. (s. 113)

Dopady rozvodu na děti v období dospívání

Období u nás známe jako puberta je specifické a náročné pro děti, i když se jejich rodiče nerozvádí. Pokud k tomu dojde, děti jsou odluku schopné chápat, ale raději by byli, kdyby se jich problém opravdu netýkal. Jsou zavaleny svými vlastními problémy s rodiči a vrstevníky. Rozpory s rodiči často končí emotivními hádkami na pokraji zlosti, smutku. Dospělí jsou jim cizí, uzavřou se do sebe a vyhledávají společnost kamarádů. Ne zřídka se děti ve věku dospívání seznamují ve větší míře také s alkoholem a drogami. Psychické

problémy řeší cestou návykových a omamných látek. Přijímají, byť na přechodnou dobu, myšlenku, že sami nikdy nevstoupí do manželství. Jsou si vědomi a mají strach z odpovědnosti za domácnost, mladší sourozence i rodiče. (s. 114, 115)

3 STRÍDAVÁ PÉČE

S tématem střídavé péče se v současné době setkáváme téměř každý den. Vzhledem k vysoké rozvodovosti partnerů anebo rozchodu partnerů, kteří nevstoupili do svazku manželského a mají spolu děti, je to téma přímo nevyhnutelné. Co to je střídavá péče, jak vzniká a jaké jsou její podmínky a hranice? Jako první se nabízí nahlédnout do oblasti legislativní. V České republice určuje střídavou péči zákon č. 89/2012 Sb. Občanského zákoníku, o kterém je zmínka také v bodu 2.1 Právní úprava zániku manželství. Dále pak máme otázky v oblasti psychologie. Psycholog Aleš Hodina zastává názor, že střídavá péče pomáhá především dětem a to tím, že dítěti zajistí mámu i tátu (Hodina, 2016).

Péče o dítě je jednou z nejnáročnějších otázek provázející rozvod. Je potřeba nalézt co nejméně poškozující řešení porozvodové péče o dítě. Bohužel žádné není ideální. Optimální je, pokud se rodiče dohodnou o zachování svých kompetencí a práv. Rozvod je většinou výsledkem partnerských rozepří, a proto je spojován také s následným domáháním se rodičovských práv prostřednictvím soudu.

Samozřejmě všechny otázky jsou diskutabilní. Diskutabilní je také samotná střídavá péče. Není možné posuzovat všechny děti a jejich rodiče na základě stejných parametrů. Každá rodina a její členové jsou individuální a je třeba tak na ně také nahlížet. Neexistuje ucelený soubor jasných rozhodnutí, která platí pro všechny. Každé rozvedené manželství a péče o dítě či děti z něj vzešlé, je třeba brát jako samostatné jednotky. Jejich chování, prostředí, ve kterém žijí, posoudit jednotlivé členy domácnosti a jejich vliv ať už kladný nebo záporný. Na děti a jejich výchovu, spokojené dětství a budoucnost. Realitou dnešní doby je také rozhodnutí soudu, že po zvážení veškerých aspektů nedoporučuje střídavou péči pro dítě, protože se neshoduje s nejlepšími zájmy dítěte.

V pohledu intaktní i odborné společnosti se můžeme setkat s názorem, že střídavá péče se může stát nástrojem jednoho z rodičů k manipulaci s dítětem. Také to je předmětem častého zkoumání u soudu – vztahy a postoje jednotlivých členů rodiny a jejich vliv na dítě. Intaktní společností zde máme na mysli neodborné osoby, nedotčené samotným problémem. Vebrová a Krajíček (2006, s. 154) ve Slovníku cizích slov vysvětlují intaktnost jako nedotknutelnost, celistvost. Slovo pochází z latiny, základem je „tactus“ ve významu „dotknutý“. Předpona značí zápor, v českém jazyce „ne“. V souvislosti s jakýmkoli problémem, postižením apod., chápeme tedy intaktní společností takovou, jejíž členové se na problém dívají odděleně, aniž by se jich samotných týkal.

Názor intaktní společnosti na roli muže ve střídavé péči je zkoumán formou dotazníku a jeho zpracování a následný rozbor je předmětem praktické části této bakalářské práce. Odbornou společností zahrnují lidé, kteří se v daném problému orientují. Zabývají se jím dlouhodobě a jsou schopni utvářet závěry a posuzovat tak konkrétní situace. Patří mezi ně psychologové, právníci z oblasti rodinného práva, soudci, sociální pracovníci.

Nesporný je také fakt, že každý z rodičů je částečně ochuzen o svá práva, je-li dítě svěřeno do péče druhého z nich. Dítě potřebuje stabilní prostředí, láskyplný vztah a kontakt s oběma rodiči. Pokud k uvedenému nedochází, dítě může být smutné a může také toužit po hlubším a pevnějším vztahu s rodičem, do jehož péče nebylo svěřeno.

3.1 Legislativní rámec a podmínky SP

Právně je společná péče v České republice vymezena dvěma prameny: vnitrostátním a mezinárodním. „*Institut střídavé péče byl do českého právního řádu zakotven zákonem č 91/1998 Sb. ze dne 3. 4. 1998, kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů, který nabyl účinnosti dne 1. 8. 1998. Ustanovení § 26 odst. 2 ZOR tak znělo: Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.*“ (Trávníček, 2015, s. XVII)

Deklarace práv dítěte vyhlášená Organizací spojených národů v New Yorku byla vyhlášena v roce 1959 a je jednou ze základních mezinárodních právních norem v souvislosti s právy dítěte. Další je Úmluva o právech dítěte z roku 1990, podepsána taktéž v New Yorku a je pro český právní řád uznávaným dokumentem. Mezi další důležité mezinárodní smlouvy patří Evropské úmluva o výkonu práv dětí či Úmluva o styku s dětmi. (Trávníček, 2015, s. XVIII)

Občanský zákoník v paragrafu 907 přímo ukládá možnost dítě svěřit do péče jednoho z rodičů či do střídavé péče, a to vždy s přihlédnutím k zájmům dítěte. Trávníček (2015, s. 1-2) poukazuje na rozdělení práv a povinností rodičů a dětí při střídavé péči. Jedná se o tři druhy práv.

Práva osobní povahy jsou spojena s osobností dítěte, vznikají narozením a zanikají zletilostí jedince. Patří sem např. právo určení jména, příjmení. Dále jsou to práva

označovaná jako rodičovská odpovědnost. Jedná se o právo péče o dítě, jeho zdraví, tělesný i psychický a mravní vývoj, zajištění vzdělání a výchovy a další.

Právo vzniká narozením a zaniká svéprávností dítěte. Zánik není spojen s dovršením zletilosti. Třetím je právo a povinnost vyživovací, které nejsou koncipovány v rodičovské odpovědnosti. Tato práva nejsou závislá na zletilosti ani svéprávnosti.

Důležité je také poukázat na faktory, které ovlivňují vhodnost uspořádání po rozvodu. Je třeba brát zřetel na postoj a přání dítěte, souhlas rodičů. Posuzuje se také vzdálenost mezi rozvedenými, zachování jednoho vzdělávacího zařízení, volnočasových a sportovních aktivit pro dítě, také frekvence střídání pobytu u rodičů v návaznosti na věk, zdravotní stav dítěte. Jedním z faktorů je také pracovní vytíženost rodiče v zaměstnání, požívání jakýchkoli návykových látek rodiči nebo sexuální orientace rozvedených.

V souvislosti se střídavou péčí se neustále setkáváme s pojmem zájem dítěte. Zde je potřeba chápat „zájmy“ nikoli jako vymezení volného času a aktivit. Zájem dítěte je definován v mnoha mezinárodních smlouvách, je vykládán moderními právními předpisy a vyplývá též z Evropských standardů rodinného práva. (Trávníček, 2015, s. 5) Úmluva o právech dítěte říká, že státy, jež jsou smluvní strany, tedy i Česká republika, této úmluvy se zavazují

- zajistit nezbytnou ochranu a péči dítěti pro jeho blaho a berou ohled na povinnosti i práva jeho rodičů,
- respektovat rodiče, jejich odpovědnost, povinnosti a práva,
- respektovat dítě a jeho právo na zachování rodinných svazků,
- zajistit, aby dítě nebylo odtrženo od rodičů proti jejich vůli, pokud soudy určí, že se tak neděje v rozporu se zájmy dítěte (např. neprokáže-li se zneužívání, zanedbávání, apod.) a další,

V rámci rozvodového rozhodování o dítěti je respektováno soukromí a rodinný život. (Novák, Corradiniová, Vypušťák, 2015, s. 206)

Jinými slovy, je vždy prioritou, pokud je to alespoň trochu možné, aby dítě bylo vychováváno svými biologickými rodiči. Pokud však by mělo docházet k jeho újmě, ať fyzické či psychické, hledá se vždy nejlepší řešení právě pro dítě. To je ve věci zájmu dítěte základní myšlenkou. V nedávné době jsme se setkávali s myšlenkou porozvodové

role matky a otce. Ženy byly vnímány jako pečovatelky, citlivé osoby a považovaly se za důležitější pro dobrý vývoj dítěte. Dnes takový pohled považujeme za plný předsudků.

Potřeby dítěte byly opomíjeny. Samozřejmě oba rodiče vychovávají a formují svého potomka. Záleží také na věku svěřence. Mladší dítě bude mít problém s odloučením od matky a starší jedinec bude na druhou stranu vyhledávat přítomnost otce jako pomocníka k osamostatnění se v dospívání. Snahou zajištění nejlepšího zájmu je maximální a plnohodnotný vztah a kontakt s matkou i otcem v takovém časovém rozsahu, aby bylo dítě schopné adaptovat se na změnu v rámci setkání. Oběma rodičům by mělo být umožněno mít dostatek času na sport, zábavu a zážitky, každodenní rutinu jako škola, domácí práce, ale i lenošení, klidné chvíle u jídla a podobně. To vše bez strachu a stresu ze změny místa a návratu k druhému rodiči. V rozhodování, zda dítě bude svěřeno do střídavé péče rodičů, je důležitým faktorem dítě samotné, jeho přání, názor a vůle. Každý má právo vyjádřit svobodné své názory k věci, která se jich dotýká. Názoru dítěte je věnována pozornost odpovídající věku a úrovni vyspělosti. Dcera či syn rozvádějících se partnerů mají sice právo vyjádřit své názory před soudem, konečné rozhodnutí o jejich zájmech však přísluší právě soudu, který je povinen přihlídnout k těmto vyjádřením. Soudy většinou přistupují k vyslechnutí dětí starších alespoň 10 let. (Trávníček, 2015)

V roce 2014 Ústavní soud judikoval, že pokud je způsobilost obou rodičů vychovávat dítě, oba projevují zájem o výchovu a dbají o řádnou výchovu i po citové stránce, rozumové a mravní, mělo by být pravidlem svěřeni dítěte do střídavé péče. Jiné řešení by mělo být výjimkou, pokud se prokáže, že je a proč, v zájmu dítěte. (Trávníček, 2015, s. 7)

Zákonem stanovené podmínky pro přidělení dětí do střídavé péče musí být především v zájmu dítěte a za souhlasu obou rodičů. Mezi další aspekty pro nařízení SP byla vypuštěna podmínka zákona o rodině, která smí vykonávat SP oba rodiče, by měli být výchovně způsobilí a mají o výchovu svých dětí zájem. V případě, že rodič nemá zájem se podílet na výchově a péči o dítě dochází tak k rozporu se zájmem dítěte. V SP není stanoveno, že péče musí mít zájem o zajištění potřeb dětí. (Trávníček, 2015, s. 3)

Souhlas obou rodičů, jejich vzájemná tolerance, dohoda starat se o dítě a hlavně jej vychovávat musí být upřímný, pokud tomu tak není, ke střídavé péči by nemělo dojít. Trávníček (2015, s. 8) zmiňuje, že dle Ústavního soudu, je-li zmíněná podmínka splněna, je třeba posoudit rodiče ve věcech opatrovnických. Byl určen tzv. čtyřstupňový test, který posuzuje každého z rodičů. Čtyři kritéria jsou:

- pokrevní pouto dítěte a osoby usilující o svěření do péče;
- míra zachování identity svěřence, jeho rodinných vazeb v případě svěření danému rodiči do péče;
- schopnost rodiče zajistit vývoj dítěte a jeho vzdělávací, emocionální, fyzické, materiální a jiné potřeby;
- přání dítěte,

3.2 Pozitiva a negativa střídavé péče

Cílem střídavé péče je zachování rodičovských práv oběma rodičům a stejně tak zachování blízkého citového vztahu s dítětem. Citový vztah je důležitý ukazatel angažovanosti rodiče a její kvality. Je také jedním z hlavních posuzovaných aspektů soudního rozhodnutí o přidělení dítěte do výchovy. (Bakalář, 2006, s. 59) Stále více je realitou rozhodnutí soudu umístění dítěte do střídavé péče, kdy rodiče žijí odděleně tak, aby trávili s dítětem stejný, nebo alespoň podobný čas. Pobyt u jednotlivého rodiče se periodicky střídá. Zdá se to jako ideální řešení, kompromisní, ctící práva, povinnosti a nároky všech. Pokud je však střídavá péče nařízena i přes to, že jeden z rodičů nesouhlasí, může se vztah velmi zkomplikovat. Péče nefunguje, jak má, dítě se dostává do situací, kdy prožívá nejistotu, necítí se v bezpečí, může zažívat psychické problémy ve formě výčitek vůči rodičům. Proto je třeba, aby rodiče se střídavou péčí souhlasili, byli s ní v souladu a byli schopni přenést se přes vlastní spory v zájmu dítěte. Jestliže vše probíhá, jak má, střídavá péče probíhá bez problémů, může dítěti přinést mnoho výhod. Počínaje citovým vztahem k oběma rodičům, přes sdílení zážitků, prohlubování důvěry k získávání zkušeností od obou z nich. Jsou témata, o kterých dítě nechce hovořit s matkou nebo naopak s otcem. U střídavé péče je mu dopřán kontakt s oběma, může si tedy vybrat, s kým onen problém vyřeší. Role ženy a muže jsou zachovány a je možné převzít vzorec chování a poznat se v nich. Pokud je ve vztahu ke střídavé péči alespoň u jednoho z rodičů odpor, to, co se mělo stát výhodou pro dítě, stává se přítěží. Citový a osobnostní rozvoj se může stát rizikovou záležitostí. Dítě se může stát nástrojem zloby a naschválů jednoho z rodičů a ztrácí pocit stability, důvěry, jistoty a negativní dopad se může projevit také v jeho chování, agresi, schopnosti komunikovat s okolním světem či výsledcích ve škole.

Cílem střídavé péče není spravedlivé podělení se o dítě mezi rodiči. Primárně jde o dítě a jeho potřeby. Pro dítě samotné je náročné např. po týdnu měnit domov, kamarády, školu.

K tomu potřebuje podporu rodičů, ne jejich rozkol. Ten jeden jej zasáhl už dost. Pokud však dospělí dokážou komunikovat rozumně, často je to lepší varianta pro všechny než setrvávání v nespokojeném manželství.

Rozvedení rodiče musí v době zahájení střídavé péče sami bojovat v sobě s pocitem ublížení, musí se přenést přes ztrátu důvěry v člověka, který mu byl oporou. Mnohdy se nedokážou jen tak oprostít od pocitu křivdy. Proto je třeba emocionální zralost obou, aby pochopili, že střídavá péče není o nich a o vyřizování si jejich prohřešků. Od toho byl soud. Nyní je na řadě dítě. Neměli by se stydět ani se bát, v případě potřeby obrátit se na odborníky, kteří jim mohou pomoci vyrovnat se s novým životním začátkem. Obavy z vlivu střídavé péče na dítě jsou časté. Není možné však paušálně srovnávat, jaký kontakt se kterým z rodičů je lepší či horší, zda je lepší přesouvání se dítěte z místa na místo, nebo upřednostnění jednoho z rodičů a omezení kontaktu s druhým. Vždy je důležité, aby probíhala vzájemná komunikace a z ní vzešly spokojené vztahy a dobře prosperující děti. (servisvztahu.cz, ©2021)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGICKÝ POSTUP

V empirické části bakalářské práce provádím pedagogický deskriptivní výzkum zaměřený na roli muže ve střídavé péči. Vzhledem k danému problému a naplnění jeho cíle, byl pro praktickou část bakalářské práce zvolen kvantitativní výzkum ve formě dotazníkového šetření. Nejprve jsem si stanovila hlavní výzkumnou otázku a následně dílčí otázky. Na základě stanovených dílčích otázek byl vypracován dotazník tak, abych se s odpovědi účastníků dostala k hlavní výzkumné otázce.

Záměrem práce je role muže ve střídavé péči, jaký má na ni názor intaktní společnost. V návaznosti na stanovený cíl práce byl zvolen vhodný způsob sběru informací, analýzy a interpretace empirických dat. Pro sběr dat jsem zvolila dle Chrásky (2015) metodu sběru dat pomocí dotazníkového šetření. Tato metoda je jedna z nejčastěji používaných metod ve výzkumu kvantitativním, který je vhodný pro sběr dat jak v bakalářských či diplomových pracích. (Chráska, Kočvarová, 2015, s. 41)

V definici kvalitativního výzkumu se uvádí, že se odstupem času v sociálních vědách lze pozorovat určitý vývoj s nadhledem na kvalitativní a kvantitativní metodologické přístupy. Dalo by se konstatovat, že s rozvojem některých metodologických škol došlo ke krystalizování teoretických závěrů kvalitativního a kvantitativních přístupů. S odstupem času si kvalitativní výzkum získal určité uznání a tak oba přístupy byly brány z jiného úhlu jako soupeřící vzorky. I přesto byl náhled pomínut a obě metodologie získaly odlišné strategie. Dalo by se konstatovat o cestě k dnešní snaze o kombinování těchto dvou přístupů, které využívají silných stránek k získání určitých cílů. (Švaříček, Šedřová, 2014) V praxi se často setkáváme s kombinací obou přístupů s hlavním cílem využití silných stránek metodologie. (Švaříček, Šedřová, 2014)

4.1 Výzkumný problém

Výzkumným problémem se zaměřím, především na roli muže ve střídavé péči, kdy se specializují na konkrétní jev, a to zda je možné porovnávat role mužů a žen s ovlivňováním kvality ve střídavé péči. Dítě si od svých rodičů přejímá poznatky během svého života, kdy navštěvuje dvě domácnosti u matky a otce. Bere si do života příklady chování matky a otce. Tím bych se odrazila, že matka má spíše blíže k dceři, která ji ukazuje výchovný vzorek a u chlapců spíše převládá mužská role, kdy si chlapec přebírá mužskou roli, kterou

vidí u svého otce jeho činy a jak se staví k řešení nastolených problémů v danou chvíli a jak je schopný je vyřešit.

4.2 Cíl výzkumu

V pedagogickém výzkumu se budu věnovat roli muže ve střídavé péči. Jaké jsou názory intaktní společnosti na roli muže ve střídavé péči. Výzkum byl zaměřen na cílovou skupinu ve věku od 20 let a výše. Dotazník je určen pro muže i ženy.

Hlavním cílem výzkumu **chceme zjistit, jaký je názor intaktní společnosti na roli otce ve střídavé péči**. Díky stanovení hlavního cíle jsme formulovali dílčí výzkumné cíle:

1. Zjistit jaké chyby v sociální percepci existují dle intaktní společnosti vůči otci ve střídavé péči.
2. Identifikovat jaké výhody spatřuje intaktní společnost při přidělení dítěte v kontextu výchovné role otce.
3. Zjistit jaké bariéry existují ve fungování střídavé péče mezi otcem a matkou z pohledu intaktní společnosti.
4. Zjistit jaké vlastnosti by měl mít otec ve střídavé péči z pohledu intaktní společnosti tak, aby jeho role byla vnímána kladně.

4.3 Výzkumné otázky

Na základě výše stanoveného cíle výzkumu, kde byla formulována hlavní výzkumná otázka a dílčí otázky, které nám pomohou získat kvalitní data ke zkoumanému vzorku. Otázky jsou stanoveny ze studia odborné literatury, která koresponduje s bakalářskou prací a zvoleným cílem pedagogického výzkumu.

Hlavní výzkumná otázka je formulována následně: **jaký je názor intaktní společnosti na roli otce ve střídavé péči?**

V souvislosti a návaznosti na výzkumný cíl byly formulovány i dílčí výzkumné otázky, které zní takto:

DVO 1: Jaké chyby v sociální percepci existují dle intaktní společnosti vůči otci ve střídavé péči.

Položky dotazníku k výzkumnému cíli nám vyjadřují s číslem 1, 2, 3. Otázky jsou koncipovány tak, abych získala odpověď, jaké chyby se vyskytují v sociální percepci, dle intaktní společnosti vůči otci ve střídavé péči. Otázka s číslem 9 slouží jako kontrolní otázka.

DVO 2: Jakou výhodu spatřuje intaktní společnost při přidělení dítěte do střídavé péče v kontextu výchovné role otce.

Sestavené otázky se vztahují k zjištění výhod a nevýhod přidělení dítěte do střídavé péče v kontextu výchovné role otce. Položky nalezneme v dotazníku pod čísly 4, 5, 8, 10.

DVO 3: Jaké existují bariéry ve fungování střídavé péče mezi otcem a matkou z pohledu intaktní společnosti.

V dílčí výzkumné otázce se zaměřuji na bariéry ve fungování střídavé péči mezi otcem a matkou. Otázky v dotazníku jsou 6, 7.

DVO 4: Jaké vlastnosti by měl mít otec ve střídavé péči z pohledu intaktní společnosti tak, aby jeho role byla vnímána kladně.

Z pohledu intaktní společnosti si vymezím v otázkách číslo 11 a 12 jaké vlastnosti by měl mít otec ve střídavé péči tak, aby jeho role byla vnímána kladně.

4.4 Metoda sběru dat v pedagogickém výzkumu

Samotné dotazníkové šetření bylo dobrovolné a anonymní. Jedna z výhod dotazníku je, umožňuje získání velkého množství lidí, což se u rozhovoru nepředpokládá, zde se zaměřujeme na menší vzorek respondentů, ale výzkum se zabírá spíše do hloubky. Rozhovor jednotlivých respondentů poskytuje vyšší úroveň anonymity a práce jde více do hloubky. V praxi je důležité stanovit si základní výzkumný cíl, který bychom si měli předem stanovit a uvědomit si, jakou techniku sběru dat chceme použít pro náš výzkum. Získaná data se zapisují do předem připravených formulářů, kde mimo jiné zapisuje výzkumník nebo dotazovaný tedy respondent. (Chrásková, Kočvarová, 2015, s. 7)

Před zahájením samotného dotazníkového šetření jsem provedla tzv. předvýzkum. Zamýšlené otázky jsem předložila skupině vybraných 10 studentů k posouzení

srozumitelnosti a jasnosti otázek. Vzhledem k tomu, že nebyly vysloveny žádné námitky, tak jsem zveřejnila dotazník k výzkumnému šetření.

Kvantitativní pedagogický výzkum je orientován na rozsáhlé množství číselných údajů získaných dat. Ke zpracování bakalářské práce proběhl sběr dat elektronickou formou. Dotazník byl vyvěšen na sociální síti v období počátkem měsíce března 2021, kde bylo soukromě osloveno 45 lidí, dále byl dotazník poskytnut k dobrovolnému vyplnění studijní skupině, která zahrnuje 70 respondentů. Z celkového počtu takto oslovených osob, dotazník vyplnilo 104 z nich. Vzhledem k neúplnosti některých odpovědí v obdržených dotaznících jsem byla nucena 6 vyřadit.

Dotazník

Dotazník je sestaven na dvě části, kdy první část vymezuje otázky z dotazníku, abych získala odpovědi na dílčí výzkumné otázky. Druhá část dotazníku udává demografické údaje o respondentech. V dotazníku jsem použila otázky uzavřené, polootevřené, škálové a stupnicové. V úvodu (otázky č. 1-3 a 9) je tvořen otázkami týkajícími se charakteru, jaké chyby existují v sociální percepci, jak muži zvládají domácnost, pomoc s úkoly a emoční podpora dítěte. Otázka s č. 9 je tzv. kontrolní otázka, aby nám potvrdila správnost odpovědí jednotlivých respondentů. Tyto otázky se vztahují k DVO 1. Další DVO 2 jaké výhody spatřuje intaktní společnost při přidělení dítěte do střídavé péče, zahrnují dotazníkové položky 4, 5, 8 a 10. Jaké existují bariéry ve fungování střídavé péče mezi otcem a matkou z pohledu intaktní společnosti zahrnují, nalezneme v DVO 3, které jsou umístěny v dotazníku pod č 6 a7. U položky č. 6 respondenti měli možnost řadit odpovědi od nejméně negativní po nejvíce negativní, jaké nejčastější bariéry mohou být ve střídavé péči. Předposlední dvě položky v dotazníku nám mají dopomoc, jaké vlastnosti by měl mít otec ve střídavé péči z pohledu intaktní společnosti tak, aby jeho role byla vnímána kladně. V otázkách č. 11 a 12 nalezneme odpovědi na DVO 4. U položky s č. 12 je možnost vyjádřit nakolik daný faktor charakterizuje otce v rodině pomocí 5 bodové tzv. Likertova škály, a to tak, že hodnoty 1 = naprosto souhlasí a 5 = naprosto nesouhlasí. Dotazníková položka obsahuje celkem 10 výroků, kde mohli respondenti volit možnosti od 1 – 5. Demografické údaje jsou umístěny na konci dotazníku, kdy slouží ke zjištění pohlaví, věku, vzdělání a v jakém vztahu se respondenti nachází (otázky č. 13, 14, 15, 16). Otázka, číslo 13 je nominální dichotomická, kdy respondenti volí jednu ze dvou odpovědí. Otázky č. 14, 15, 16 jdou data nominální polytomická, které dle Chráska a Kočvarové (2014) lze hodnotit četností, relativní četností, modusem nebo parametrickým testem např. chí-kvadrát, test

dobré schody, nezávislost. (Chráaska, Kočvarová, 2014). V dotazníku jsem zvolila četnost jednotlivých odpovědí respondentů.

4.5 Výzkumný soubor

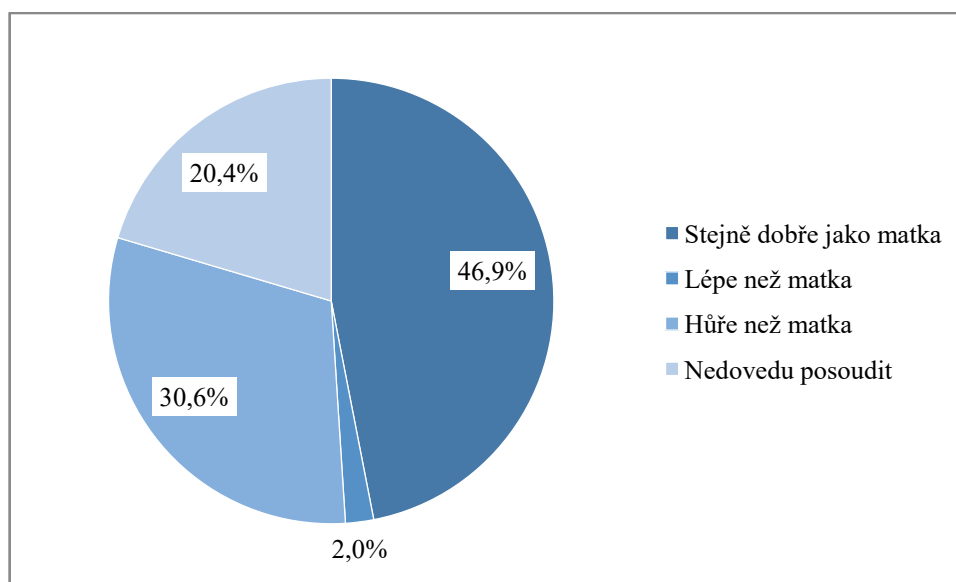
Výzkumný soubor tvoří dospělí zletilí občané, kteří jsou schopní problematiku posoudit ze studijních poznatků během studia na humanitní fakultě, a dále se jedná o skupinu soukromě oslovených osob, u kterých se domnívám, že mají k dané problematice co říct a tedy jejich názor ohledně tématu muž a střídavá péče byl pro mě také přínosný. Respondenti vyplnili elektronickou formou dotazník pomocí webových stránek www.survio.cz. Jedná se o internetovou aplikaci, kterou je možno použít pro získání rychlého sběru dat. Dotazník se respondentovi otevřel po kliknutí na odeslaný webový odkaz.

5 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT

V této podkapitole se zaměřím na vyhodnocení odpovědí z dotazníku. Jednotlivá data z položek pedagogického výzkumu byla zpracována metodou popisnou a matematickou statistikou, kde byla dopodrobna rozpracovaná získaná data od respondentů. Jejich následná vyjádření budou znázorněna pomocí jednotlivých grafů a tabulek ke každé položce v dotazníku.

5.1 Analýza jednotlivých dotazníkových položek

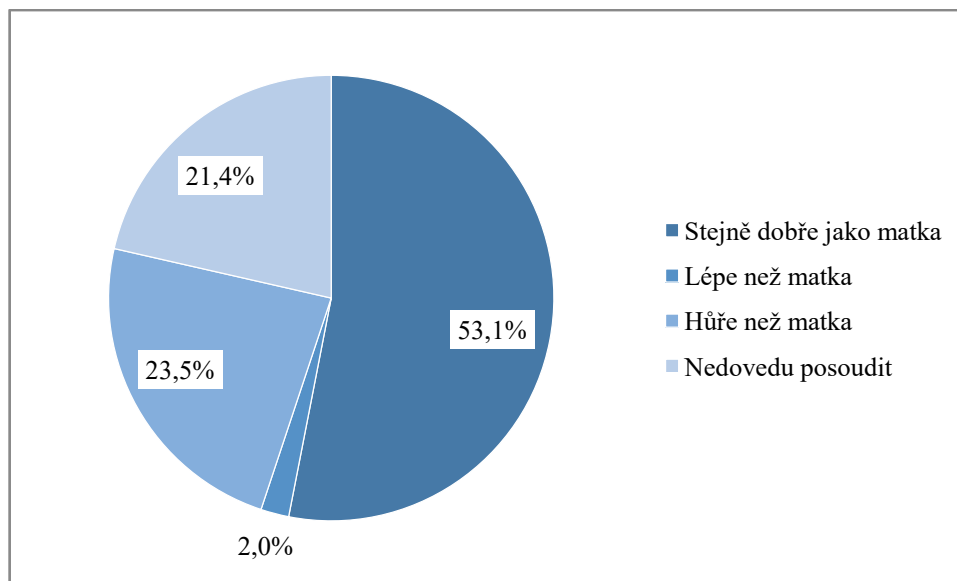
Otázka číslo 1. Otec s dítětem ve střídavé péči zvládne většinu domácích prací?



Graf č. 1 *Zvládání domácích prací*

Graf číslo 1 ukazuje, jak otec s dítětem ve střídavé péči zvládá většinu domácích prací. Téměř polovina respondentů 47 % uvádí, že muž zvládá většinu domácích prací stejně dobře jako matka. 2 % respondentů uvedlo, že většinu domácích prací zvládá lépe než matka. Téměř třetina 31 % se vyjádřila, že muž domácí práce zvládá hůře než matka. Pětina respondentů tuto otázku nedokáže posoudit. Z toho plyne, že větší část intaktní společnosti si myslí, že muž zvládne většinu domácích prací stejně dobře, jako matka.

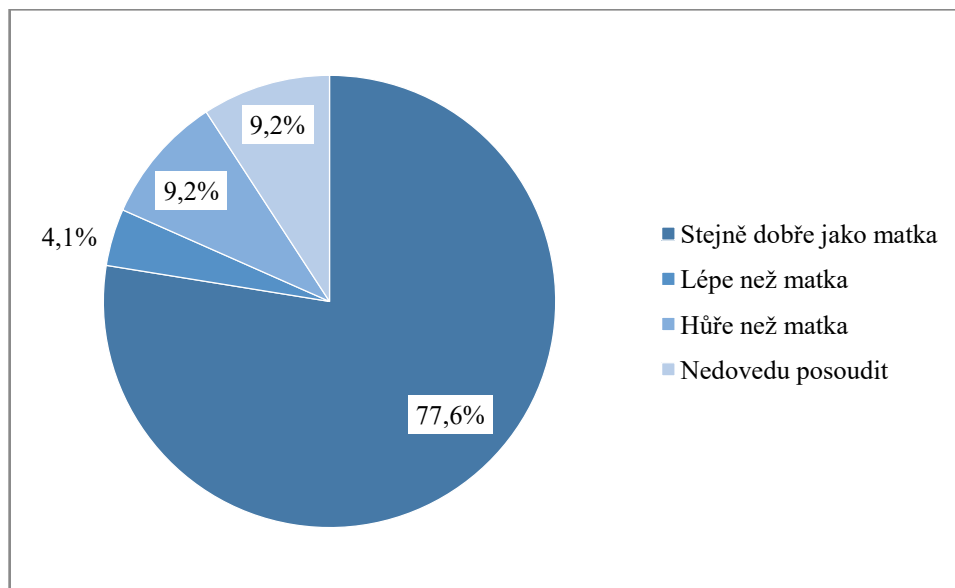
Otázka č. 2. Otec s dítětem ve střídavé péči dokáže dítěti poskytnout emoční podporu.



Graf č. 2 *Emoční podpora*

Graf číslo 2 ukazuje rozložení, jak si stojí otec ve střídavé péči v oblasti emoční podpory dítěte. Nadpoloviční většina respondentů souhlasí, že muž dokáže poskytnout emoční podporu dítěti stejně dobře jako matka. Že je dokáže poskytnout lépe, než matka uvedlo pouze 2 % respondentů. Zhruba pětina respondentů uvedla, že poskytnout emoční podporu dítěti dokáže hůře než matka a zbylá pětina tuto oblast nedokázala posoudit. Výsledkem tedy je, že se otec s matkou v emoční podpoře můžou chovat jako srovnatelně.

Otázka č. 3. **Otec s dítětem ve střídavé péči dokáže pomoci dítěti se školními povinnostmi.**



Graf č. 3 *Pomoc se školními povinnostmi*

V grafu č. 3 více než tři čtvrtě respondentů se shodlo, že muž ve střídavé péči dokáže dítěti pomoci se školními povinnostmi stejně dobře jako matka. K tomu si další 4 % respondentů myslí, že muž tuto činnost zvládne lépe než matka. Téměř desetina uvedla, že otec dokáže se školními povinnostmi hůře než matka. Poslední desetina respondentů tuto otázku nedokázala posoudit. Pokud se jedná o školní povinnosti tak respondenti uvádějí, že ve většině případů je muž ve SP schopen dítěti pomoci stejně dobře jako matka.

Kontrolní otázka ke třem předchozím otázkám byla v dotazníku umístěna pod č. 9. (vyhodnocení této kontrolní otázky je uvedeno na s. 47). Tato otázka kontrolovala, zda respondenti tyto tři předchozí otázky správně pochopili a vyhodnotili.

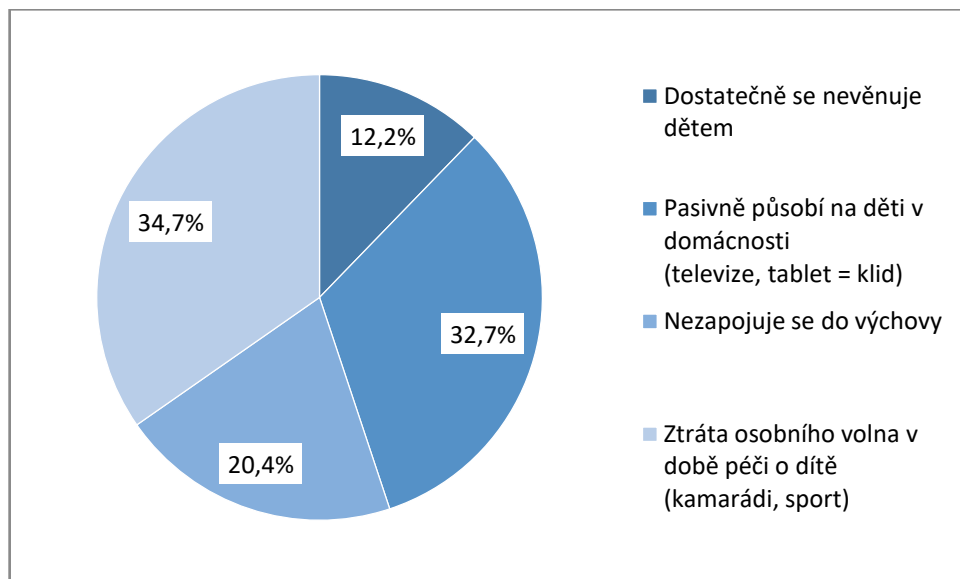
Otázka č. 4. **Jakou výhodu vnímáte z pohledu intaktní společnosti na výchovu otce ve střídavé péči.**



Graf č. 4 *Výchova otce ve střídavé péči*

Jinak řečeno praní, žehlení, vaření a jiné běžné domácí práce nejsou 4 % respondentů schopni zvládat náročné úkoly v domácích pracích, pokud se jedná o střídavou péči. Desetina respondentů hodnotí jako výhodu, že si muž osvojuje základy výchovy dětí. Dalších 15 % dotazovaných jako hodnotu vnímá, že muž může s dětmi trávit více času, třetina respondentů klade velký důraz na to, že se otec aktivně zapojuje do sportovní výchovy dětí a téměř dvě pětiny jako největší výhodu střídavé péče vidí v tom, že mají možnost upevnit si své vztahy s dětmi. Celkově tak lze usuzovat, že obecnými výhodami střídavé péče je možnost muže trávit intenzivně prožitý čas s dětmi a rozvíjet tak jejich duchovní a fyzické stránky. Naopak běžnému chodu domácnosti tak velký význam nekladou.

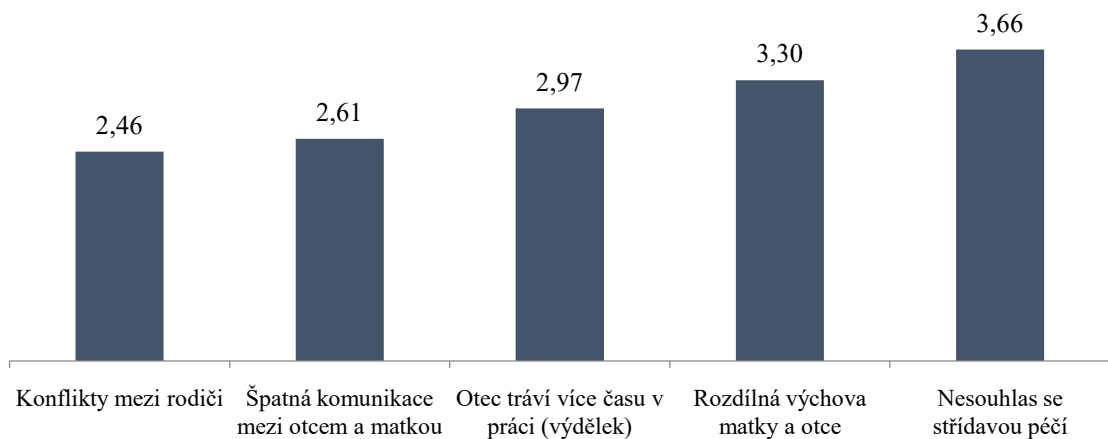
Otázka č. 5. Jakou nevýhodu vnímáte z pohledu intaktní společnosti na výchovu otce ve střídavé péči.



Graf č. 5 *Nevýhody výchovy otce ve střídavé péči*

Graf č. 5 popisuje nevýhody, které sebou může nést střídavá péče. Třetina respondentů uvádí, že nevýhodou může být ztráta osobního volna nebo, že muž pasivně působí na děti v domácnosti. Jedná se především o využití moderních technologií televize, tablet, aby otec měl klid a nemusel dětem věnovat tolik pozornosti. Pětina dotazovaných uvedlo, že jako nevýhodou vnímají fakt, že se otcové nezapojují do výchovy dítěte. V posledním případě 12 % respondentů se přiklání k tvrzení, že se dětem otec obecně dostatečně nevěnuje. Nevýhody u střídavé péče z pohledu muže, mohou být různé, záleží tedy jen na osobní vyzrálosti otce a jeho možnostech. Vždy je však společným atributem jak intenzivně a kvalitně je otec schopný trávit čas s dětmi.

Otázka č. 6. Oznámkuje nejčastější bariéry střídavé péče na škále od 1 – 5 (1 – nejméně negativní, 5 – velmi negativní)



Graf č. 6 *Nejčastější bariéry*

Graf č. 6 znázorňuje, nejčastější bariéry ve střídavé péči známkou 1 – 5 udávali těmto atributům hodnoty. Graf znázorňuje průměrné hodnoty tohoto známkování a ukazuje, že největší bariérou střídavé péče je právě nesouhlas alespoň jednoho z rodičů, aby tato forma péče mohla nastat. Velmi výraznou překážkou respondenti uvádí, že je rozdílný způsob výchovy otce a matky. Středně výraznou překážkou je, že otec tráví více času v zaměstnání. Menšími bariérami jsou pak špatná komunikace a konflikty mezi rodiči.

Největší bariérou v intaktní společnosti je nesouhlas se střídavou péčí, jako principem. Ostatní vidí bariéry v konkrétních případech, nesouhlasí z důvodu očekávaných konfliktů.

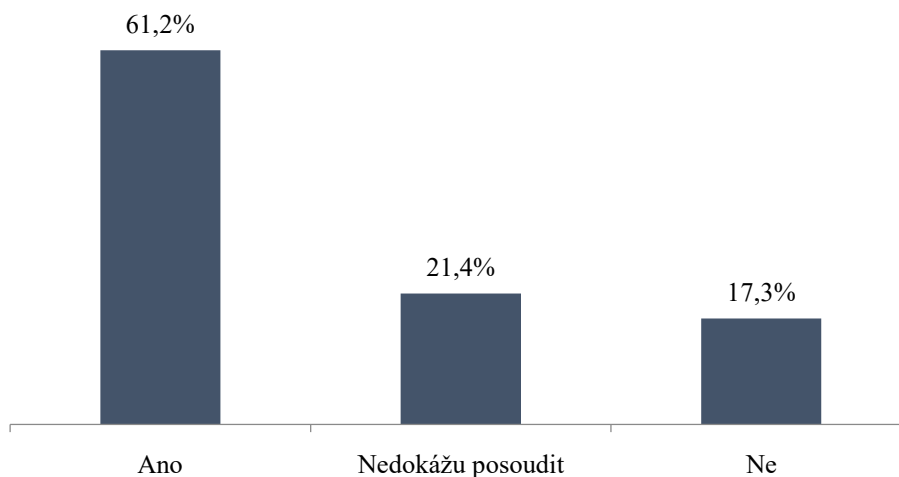
Otázka č. 7. **Jaké nejčastější překážky vnímáte ve střídavé péči, a nejsou výše uvedené?**

<i>Nejčastější překážky ve vnímání v SP</i>	<i>Počet respondentů</i>
Naschvály mezi rodiči	62
Dva domovy pro děti	49
Zákaz převážení věcí od matky/ otce	13
Zdlouhavé přejezdy	13
Výživné na dítě/děti	7

Tabulka 1 *Nejčastější překážky*

V tabulce 1 mohli respondenti zvolit jednu nebo více odpovědí na otázku, jaké nejčastější překážky vnímají ve střídavé péči. Nejvíce respondentů se přiklání k prvním dvěma možnostem. Naschvály mezi rodiči volilo celkem 62 respondentů a problém dvou domovů pro děti celkem 49 dotazovaných. Na tři zbylé otázky možnosti respondenti nekladli tak velký důraz, jako na první dvě možnosti. Překážky nejsou natolik silné, aby narušovaly vztah otce k dítěti. Spíše prezentují obavy rodičů z potencionálních konfliktů, do kterých nechtějí své děti angažovat. Z pohledu otce lze doporučit, aby případné překážky byly překonány a nedocházelo tak k nabourání vztahů mezi dítětem a otcem.

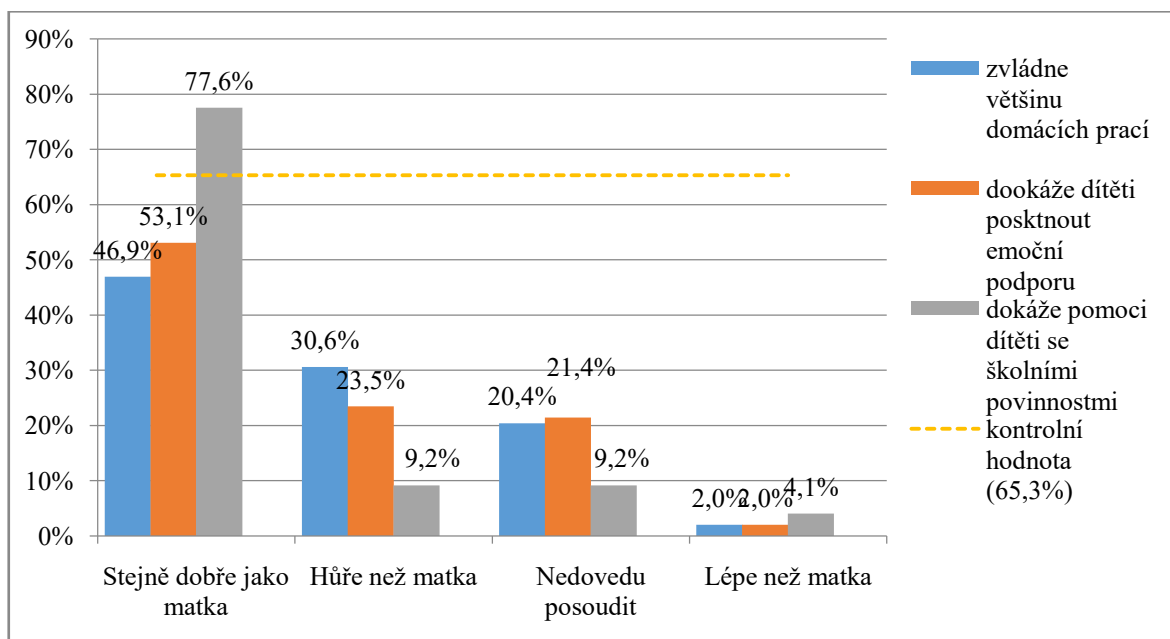
Otázka č. 8. Domníváte se, že na roli otce ve střídavé péči nahlíží intaktní společnost jinak než na ženy?



Graf č. 7 *Nahlíží intaktní společnosti na roli otce (SP) jinak než na ženy*

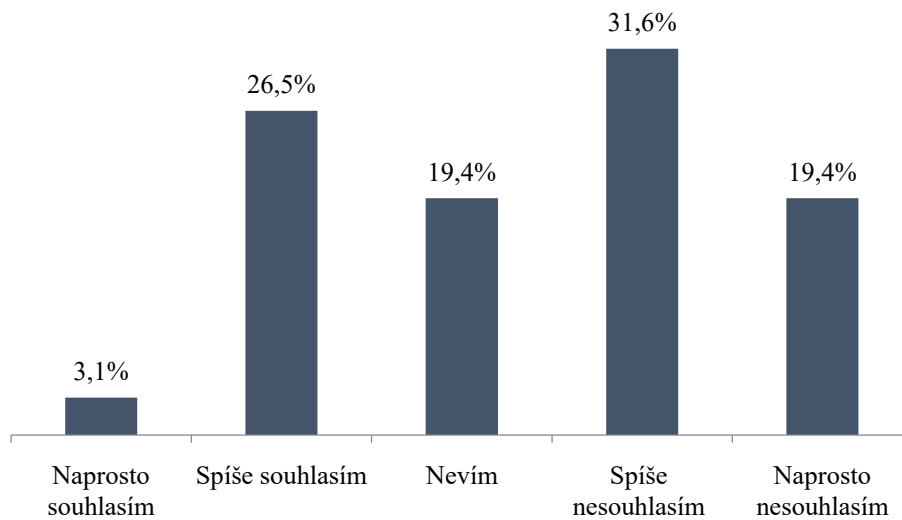
Graf č. 7 znázorňuje, jak intaktní společnost nahlíží na roli otce ve střídavé péči. Z průzkumu vyplývá, že silná nadpoloviční většina respondentů se zastává tradiční ženské role než té mužské. V moderní společnosti se již tento fenomén začíná, utlumovat což potvrzuje téměř jedna pětina dotazovaných. Další pětina respondentů se k výroku nevyjádřila, což vyplývá, že nejsou nakloněny k ani jedné variantě. Z grafu je tedy zjevné, že intaktní společnost nenahlíží na roli muže tak důvěryhodně, jako na ženu.

Otázka č. 9. Muž není schopen se stejně dobře postarat o dítě jako žena?

Graf č. 8 *Schopnost postarat se o děti*

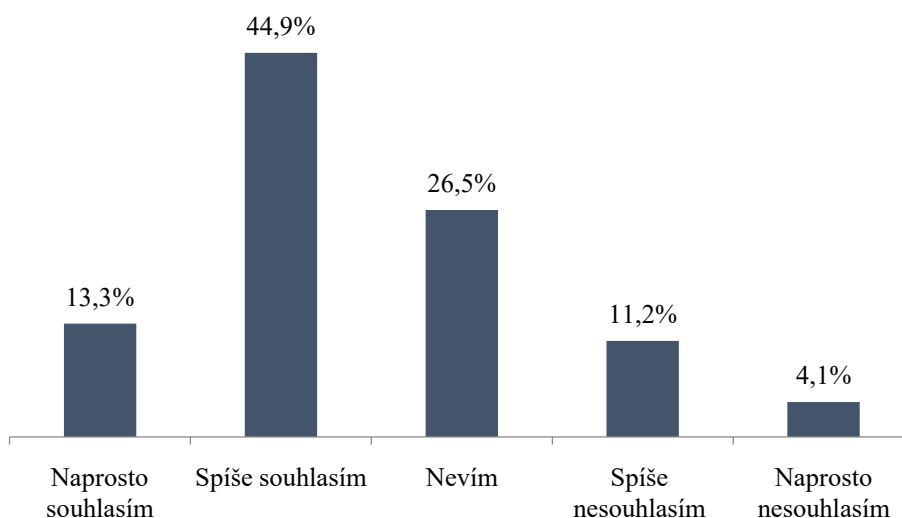
Graf č. 8 znázorňuje odpovědi na položenou otázku, zda je muž schopen se stejně dobře postarat o dítě jako žena. V grafu je znázorněno srovnání otázek č. 1 – 3, kde jsou vyobrazeny ve sloupcích odpovědi v procentech na jednotlivé otázky. Z otázky č. 1, zda-li otec zvládne většinu domácích prací stejně dobře, jako matka, je patrné, že nadpoloviční většina respondentů se shoduje v odpovědích. Na otázku č. 2 nadpoloviční, většina dotazovaných zastává názor, že otec dokáže poskytnout emoční podporu stejně dobře jako matka. K otázce č. 3 si tři čtvrtě respondentů myslí, že otec dokáže dítěti pomáhat se školními úkoly stejně dobře jako matka. Jedna třetina se přiklání, k názoru zvládnutí domácích prací otec zvládá hůře než matka. Jedna pětina si myslí, že otec nedokáže poskytnout tak kvalitní emoční podporu, jako matka. Jedna pětina nedokázala posoudit schopnosti otcovské role. V poslední řadě grafu vidíme velmi nízká čísla hodnocení k prvním otázkám, které lze považovat za odchylku.

Otázka č. 10. Domníváte se, že střídavá péče je dobrým řešením?

Graf č. 9 *SP je dobrým řešením*

Graf č. 9 znázorňuje odpovědi Intaktní společnosti na domněnky, zda je střídavé péče dobrým řešením. Jedna třetina respondentů se domnívá, že střídavá péče je dobrým řešením. Naopak nadpoloviční většina zastává názor, že střídavá péče není dobrým řešením. Pětina respondentů nedokázala výrok posoudit.

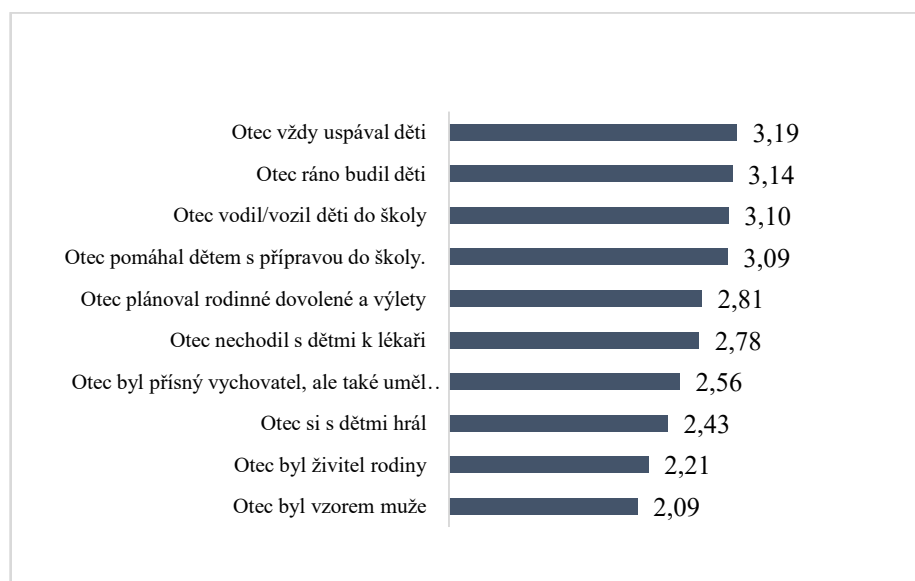
Otázka č. 11. Domníváte se, že přidělení dítěte do střídavé péče má pozitivní přínos pro otce?

Graf č. 10 *Pozitivní přínos pro otce*

Graf č. 10 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, zda má přidělením dítěte do střídavé péče pozitivní vliv na otce. Nadpoloviční většina dotazovaných se domnívá, že střídavé péče má pozitivní přínos pro otce. Jedna třetina nedokáže výrok posoudit. Méně než jedna pětina dotazovaných s danou otázkou nesouhlasí a domnívá se, že střídavé péče má negativní vliv na otce.

Otázka č. 12. Jak byste zhodnotil/a charakteristiku otce v rodině se střídavou péčí?

(1 = naprosto souhlasím, 2 = spíše souhlasím, 3 = nevím, 4 = spíše nesouhlasím, 5 = naprosto nesouhlasím)



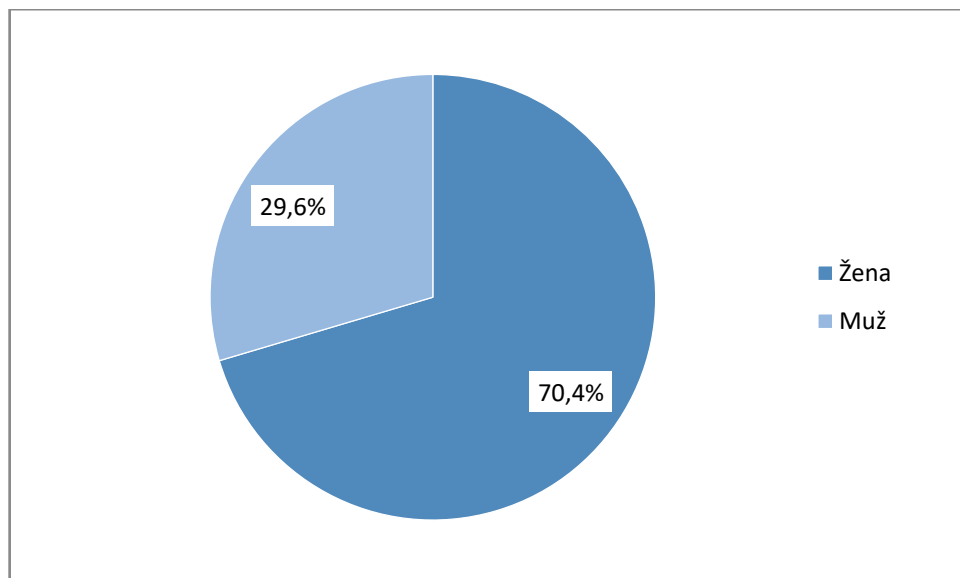
Graf č. 11 *Charakteristika otce v rodině*

Graf č. 11 znázorňuje odpovědi na 10 uzavřených otázek pomocí tzv. Likertova typu. Respondenti spíše souhlasí, že otec má být živitel rodiny a být vzorem muže, dále spíše souhlasí s tím, že si otec má hrát s dětmi a mohl zastávat i roli dobrého vychovatele., má umět být přísný, ale také umět dokázat pochválit. Nerozhodné skóre otec vs. matka bylo v otázkách plánování rodinné dovolené a návštěvy u lékaře. Většina respondentů spíše nesouhlasí s tím, že by otec ve střídavé péči zvládal plnit role vnitřní disciplíny, do které spadá i pomoc s přípravou do školy, doprovázení dětí do školy, a udávání denního režimu buzení a uspávání dětí.

Základní údaje o respondentech

Demografické údaje byly situovány na konec dotazníku, kde jsem zjišťovala pohlaví, věk, dosažené úrovně vzdělání a na závěr v jakém partnerském vztahu se respondenti nacházejí. Při zhodnocení pohlaví respondentů, jsem získala nejvíce odpovědí od žen, které se více zapojují do statistik údajů. Ženy jsou pečlivější a více otevřené pro odpovědi. Sběrem dat jsem zjistila, že nám odpovědělo více žen než mužů. Základní demografické údaje jsou zaznamenány v dotazníkových otázkách č. 13, 14, 15 a 16. Otázka 13 znázorňuje pohlaví respondentů. Otázka 14 vypovídá o věku zúčastněných osob. Další otázka č. 15 udává nejvyššího dosaženého vzdělání. V otázce 16 se dozvíme, v jakém partnerském vztahu se respondenti nachází.

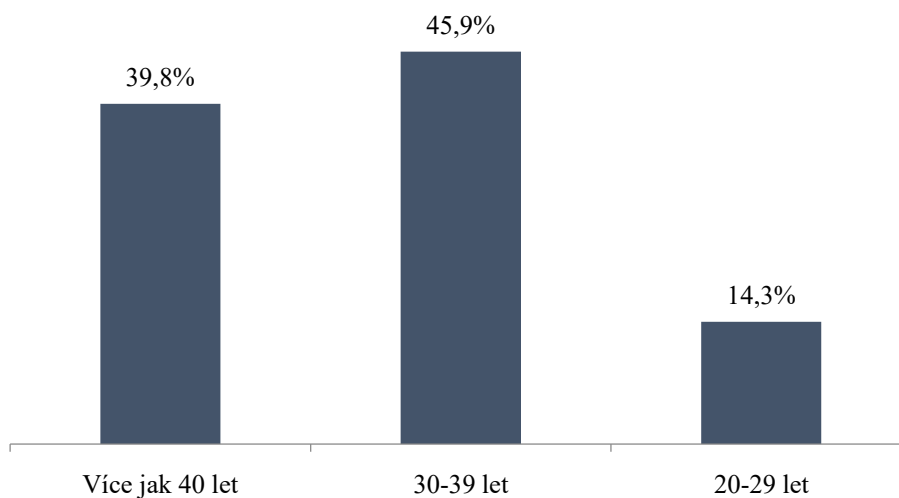
Otázka č. 13. Uveďte pohlaví:



Graf č. 12 *Pohlaví*

Graf č. 12 uvádí z demografických údajů pohlaví respondentů. Z grafu je patrné, že tři čtvrtiny respondentů jsou ženy a pouze jedna třetina mužů. Tudíž výzkumné otázky nemohly být zodpovězené jednoznačně z pohledu muže, jakož to role otce.

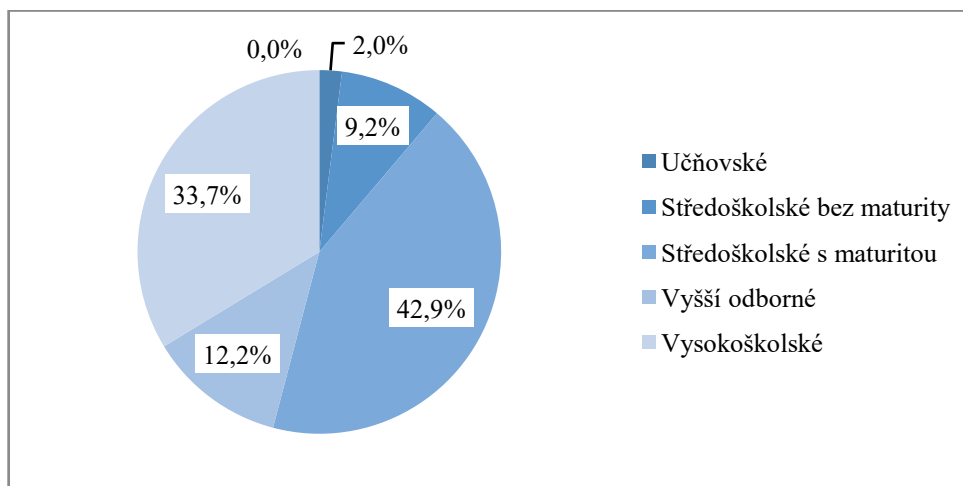
Otázka č. 14. Zařad'te se do věkové kategorie, která je Vám nejbližší:



Graf č. 13 *Věková kategorie*

Necelou jednu pětinu tvoří věkové rozmezí od 20 do 29 let, 46 % dotazovaných respondentů bylo ve věku 30 – 39 let, více jak 40 let uvedlo zhruba 40 % respondentů.

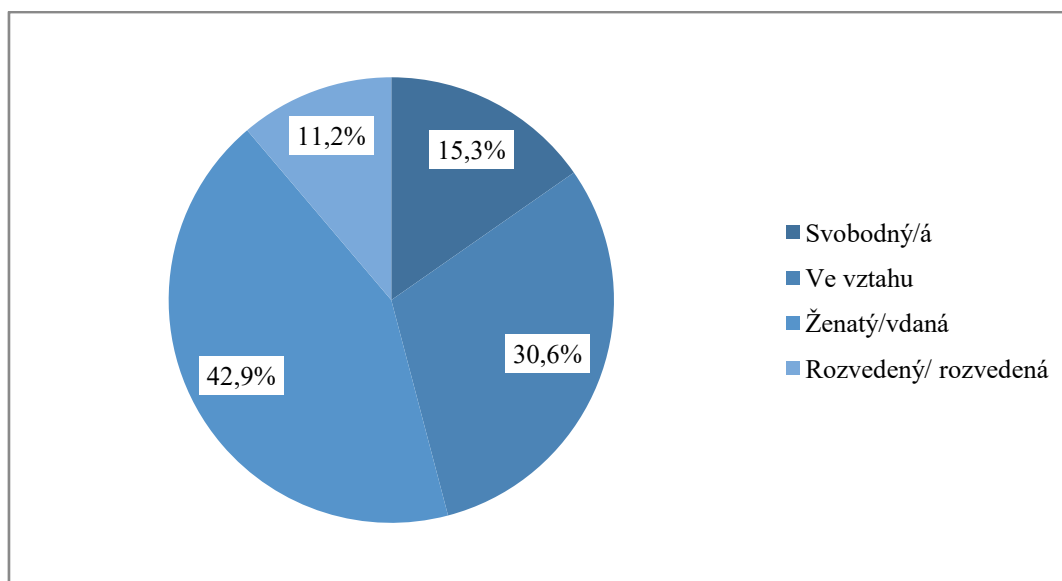
Otázka č. 15 Uved'te Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:



Graf č. 14 *Dosažené vzdělání*

V dotazníkovém šetření uvedlo nejvíce respondentů dosažené vzdělání jako středoškolské. Méně než jedna pětina respondentů mělo vyšší odborné vzdělání. Dále pak jedna třetina dotazovaných absolvovalo vzdělání vysokoškolské. V poslední řadě získalo 2 % účastníků ankety pouze učňovské vzdělání a z 9% mají středoškolské vzdělání bez maturity.

Otázka č. 16. V jakém partnerském vztahu jste?



Graf č. 15 *Partnerké vztahy*

Z grafu č. 15 je patrné, že méně než jedna pětina respondentů jsou single, oproti tomu téměř 43 % se nachází v manželském svazku. Více než jedna desetina dotazovaných jsou rozvedení a více než jedna třetina účastníků ankety se nachází v partnerském vztahu.

Vdovec/vdova či v registrovaném partnerství se nikdo z respondentů nenacházel, proto nejsou v grafu uvedeny nulové hodnoty. Z celkového počtu respondentů je zjevné, že nejvíce je v manželském svazku.

6 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

V této kapitole provedu sumarizaci důležitých zjištění a výsledků, kterých bylo dosaženo prostřednictvím realizace kvantitativně orientovaného pedagogického výzkumu v oblasti, jak nahlíží intaktní společnost na roli muže ve střídavé péči. Šetření mělo za úkol identifikovat odpovědi na položenou hlavní výzkumnou otázku: **Jaký je názor intaktní společnosti na roli otce ve střídavé péči?** Dílčí výzkumné otázky byly sestaveny tak, aby postupně odkryly jednotlivé atributy hlavní výzkumné otázky.

DVO 1: Jaké chyby v sociální percepci existují dle intaktní společnosti vůči otci ve střídavé péči.

Dle výsledků otázek č. 1 – 3. a kontrolní otázky č. 9 průzkumného šetření můžeme vyvodit následující závěry. Intaktní společnost vůči otci ve střídavé péči shledává chyby zejména v sociální percepci. Čtyřicet šest procent respondentů odpovědělo na otázku č. 1, která se týkala zvládnání domácích prací v porovnání s matkou, že je muž schopen zvládat domácí práce. U otázky č. 2, zda otec dokáže dítěti poskytnout emoční podporu dítěti stejně dobře jako matka, souhlasí 53,1 % respondentů. U otázky č. 3, zda otec dokáže dítěti pomoci se školními povinnostmi stejně dobře, jako matka odpovědělo 77,6 % dotazovaných kladně. Kontrolní otázkou č. 9. jsem si utvrdila, že respondenti odpovídali svědomitě. Ze získaných dat byla srovnávací hladina 65,3 % určena součtem odpovědí spíše nesouhlasí a naprosto nesouhlasím. Celkově lze tedy říci, že muž je schopen se o dítě postarat stejně dobře jako matka. Předpoklad o tom, že muž je horší než matka, intaktní společnost v dotazníku vyvrátila. Musíme si uvědomit, že se muži v dnešní době dovedou o děti postarat stejně dobře jako matky. Neměli bychom tedy vyvozovat závěr s tvrzením, zda existují chyby v sociální percepci vůči otci ve střídavé péči. Na základě získaných dat byly tyto chyby vyvráceny, jelikož dle získaných dat intaktní společnost neshledává závažné nedostatky vůči otci ve střídavé péči.

DVO 2: Jakou výhodu spatřuje intaktní společnost při přidělení dítěte do střídavé péče v kontextu výchovné role otce.

Analýzou dat z otázky č. 4 jsem zjistila, jaké výhody spatřuje intaktní společnost na výchovu otce ve střídavé péči. Nejvíce respondentů souhlasilo s upevněním vztahu s dítětem, a to 39,8 %. Nejméně respondentů se ztotožnilo se zvládnáním náročných úkolů domácnosti, což se v grafu projevilo 4,1 %. Na druhém místě intaktní společnost shledává výhodu, kdy se otec s dětmi aktivně zapojuje do sportovní výchovy formou sportovních

aktivit, rozvojových her či turistiky. Celkem na tuto otázku odpovědělo 31 % respondentů. Celkem 15 % dotazovaných uvádí výhodu v trávení volného času s dětmi a 10 % jich uvádí výhody v osvojování základní výchovy dětí.

Shrnutí nevýhod v dotazníkové položce č. 5. nejvíce respondentů uvádí ztrátu osobního volna v době péče o dítě, a to téměř 35 %. Naopak nejméně respondentů 12 % z intaktní společnosti vypovídá, že se muž dostatečně nevěnuje dětem. Otázka č. 8. se zaměřuje na to, jak intaktní společnost nahlíží na roli otce ve střídavé péči. Z výsledků sesbíraných dat jednoznačně vyplývá, že 61 % respondentů nahlíží na roli muže jinak než na ženu. V moderní době tento fenomén není zatím natolik zaběhlý, aby společnost mohla vyváženě odpovídat na roli muže ve střídavé péči. V otázce č. 10 respondenti řeší, že je střídavá péče dobrým řešením. Z výsledku jednoznačně vyplývá, že intaktní společnost neshledává střídavou péči jako dobrým řešením.

Pokud však střídavá péče nastane, tak vnímají výhody zejména v kontextu výchovné role otce pro dítě. Dalšími přínosy pak jsou, že se otcové mohou zdokonalovat ve výchově dětí a upevňovat tak vzájemné vztahy. Oceňují, že spolu mohou trávit více času při společných výletech a zábavných hrách. Sice společnost na muže ve střídavé péči nahlíží jinak než na ženu, ale s rostoucí rozvodovostí se budeme stále více setkávat s formou střídavé péče a role muže v ní.

DVO 3: Jaké existují bariéry ve fungování střídavé péče mezi otcem a matkou z pohledu intaktní společnosti.

Na dílčí výzkumnou otázku, jaké existují bariéry ve fungování střídavé péče mezi otcem a matkou z pohledu intaktní společnosti, odpovídala otázka číslo 6 a 7. Jako nejčastější bariérou je vnímán nesouhlas se střídavou péčí jako principem. Ostatní bariéry vypovídají o obavách z potenciaálních konfliktů, do kterých nechtějí děti zatahovat. Pokud jdeme do hloubky, tak jako nejčastější překážku vidí možnost naschválů mezi rodiči a udržování dvou domovů pro děti. Z pohledu dětí lze však doporučit, aby dílčí překážky byly překonány a nedocházelo k nabourání osobních vztahů mezi dítětem a jednotlivými rodiči.

DVO 4: Jaké vlastnosti by měl mít otec ve střídavé péči z pohledu intaktní společnosti tak, aby jeho role byla vnímána kladně.

Na dílčí výzkumnou otázku, jaké vlastnosti by měl mít otec ve střídavé péči z pohledu intaktní společnosti, aby jeho role byla vnímána obecně kladně, odpovídají otázky č. 11 a 12. Nadpoloviční většina respondentů se kloní k názoru, že přidělení dítěte do střídavé péče má pozitivní přínos pro otce. Otázkou však je, na kolik je daný otec schopen dostát svých rolí. Více než třetina očekává, že otec zvládne být vzorem muže a zároveň živitelem rodiny. Pokud muž ve střídavé péči zvládá i kvalitně vyplňovat čas strávený dětmi hrami a věnuje pozornost jejich výchově, tak ho vesměs intaktní společnost bere za vzorného.

Během zpracování dat jsem zjistila, že by k hlubšímu šetření došlo pouze za předpokladu, že bych otázky rozšířila o informaci, zda mají respondenti děti a zda mají osobní zkušenost se střídavou péčí. Dalším více vypovídajícím údajem by mohla být finanční jistota. Dotazníkové šetření bylo provedeno online a z ekonomických důvodů nebylo možné sebrat více než 100 respondentů. Při rozsáhlejší výzkumu pro jeho větší relevantnost byla potřeba užít placené verze webové aplikace. Určitě by bylo velmi zajímavé provést stejný výzkum, ale ne ve formě kvantitativního, ale kvalitativního pedagogického výzkumu pomocí jednotlivých rozhovorů s respondenty a jít s problematikou ještě mnohem více do hloubky. Ač se to nezdá, ale je téma role muže ve střídavé péči velmi široké a určitě by si zasloužilo větší pozornost a toto téma rozšířit o názory dětí ze střídavé péče.

ZÁVĚR

Hlavním tématem bakalářské práce bylo vyzkoumat názory intaktní společnosti na roli muže ve střídavé péči. Zabývala jsem se pojmem rodina a její definicí, jaké má rodina funkce. Pozornost byla věnována sociálnímu rozdělení rolí matky a otce. Vzhledem k danému tématu bylo třeba věnovat pozornost i důvodům, které vedou k rozpadu vztahů a manželství, s kterými se pojí i krátká exkurze do legislativy s tím spojenou. Hlavním výzkumem byl kvantitativní dotazník, jehož data od respondentů byla sesbírána elektronicky. Z podrobného vyhodnocení dotazníku vyplývají následující hlavní závěry. Intaktní společnost na roli muže ve střídavé péči nahlíží vesměs kladně, kdy nadpoloviční většina respondentů vyjádřila názor, že otec dokáže dítěti stejně jako matka poskytnout emoční podporu, pomáhat mu se školou a udržovat domácnost. Ve střídavé péči společnost spatřuje jak výhody, tak nevýhody. Mezi výhody řadí především možnost rozvoje vztahů otce s dítětem a možnost s nimi trávit volný čas. Naopak jako bariéry střídavé péče vidí nedotčená společnost obavy z principu střídavé péče, jako takové, kde hlavními nevýhodami vidí možnost konflikty mezi rodiči, jako jsou naschvály nebo vedení dvou domovů dětí. Pokud však otec splní obecná očekávání společnosti jako je role muže a živitele rodiny, a také roli podporovatele, tak intaktní společnost muži ve střídavé péči fandí.

Praktickým zjištěním této práce je, že mentální nastavení společnosti dává čím dál větší prostor pro rozšíření střídavé péče. Zaměření na dítě, jeho vývoj a následné začlenění do sociálních vztahů, je přímospměrné, naučeným vztahům z rodiny. Aby se dalo předcházet názorům společnosti vs. právě se rozvádějící matky (matky rušící partnerský vztah), je potřeba muže v této nepříjemné rozchodové situaci podpořit a dodat mu sebedůvěry. Muž by měl cítit, že mu společnost věří a, že pro dítě dokáže být dostatečně dobrým rodičem. Úkolem tedy je, pokud tato nepříjemná situace pro dítě nastane, dokázat oba rodiče motivovat k tomu, aby každému z nich bylo umožněno rozvíjet vztahy s dětmi rovnocenně. Myslím si, že je v rukou naší společnosti postavit se víc čelem a bez předsudků.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BAKALÁŘ, Eduard. 2006. *Rozvodová tematika a moderní psychologie: (studijní texty jsou zaměřeny na osud dítěte, jehož rodiče procházejí nebo již prošli rozvodem)*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1089-2.
- BALLNIK, Peter, 2012. *Otcem i po rozvodu*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0150-2.
- BIDDULPH, Steve. 2007. *Mužství: jak zvládat všechny mužské role*. Praha: Portál. ISBN 978-80-736-7209-6.
- COLOROSO, Barbara. 2008. *Krizové situace v rodině: jak pomoci dětem překonat smrt blízkého člověka, nemoc, rozvod a traumata adoptce*. V Praze: Ikar. ISBN 978-80-249-1027-7.
- ČERNÁ, Marie. 2001. *Rozvod, otcové a děti*. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-86432-11-4.
- DUDOVÁ, Radka. 2008. *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Sociologické disertace. ISBN 978-80-7330-.
- DUDOVÁ, Radka a Šárka HASTRMANOVÁ. 2007. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 978-80-7330-124-8.
- HENDL, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-0-40-2.
- HOGENOVÁ, Anna a Helena KALÁBOVÁ. 2013. *ÉTOS: rodina ve výchově a sociálních vědách*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-737-2944-8.
- CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. 2014. *Kvantitativní design v pedagogických výzkumech začínajících akademických pracovníků*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. ISBN 978-80-7454-420-0.
- CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. 2015. *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. ISBN 978-80-7454-553-5.
- CHRÁSKA, Miroslav. 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
- JANDOUREK, Jan. 2008. *Průvodce sociologií*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2397-6.

- KLIMEŠ, Jeroným. 2010. *Partneři a rozchody*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-745-9.
- KOLÁŘ, Zdeněk. 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3710-2.
- KRAUS, Blahoslav. 2014. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-2620-643-9.
- KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. 2001. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido. ISBN 80-731500-4-2.
- LIPOVETSKY, Gilles. 2007. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Praha: Prostor. ISBN 978-80-7260-171-4.
- LIPPA, Richard A. 2009. *Pohlaví: příroda a výchova*. Praha: Academia. Galileo. ISBN 978-80-200-1719-2.
- MATOUŠEK, Oldřich. 2013. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-19-9.
- MIOVSKÝ, Michal. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 8024713624.
- NAKONEČNÝ, Milan. 2009. *Psychologie osobnosti*. 2. vyd., rozš. a přeprac. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1680-5.
- NOVÁK, Tomáš. 2008. *Vztah otce a syna*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2079-1
- NOVÁK, Tomáš. 2013. *O otcovské roli: [význam otce v rodině]*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4498-8.
- NOVÁK, Tomáš, Simona CORRADINIOVÁ a Radim VYPUŠŤÁK. 2015. *Kontakt s dětmi po rozvodu: jak nepřijít o dítě*. Praha: WoltersKluwer. ISBN 9788074789106.
- NOVÁK, Tomáš a Bohumila PRŮCHOVÁ. 2007. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Praha: Grada, Psyché. ISBN 978-80-247-1449-3.
- OAKLEY, Ann. 2000. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-403-6.
- PLAŇAVA, Ivo. 2000. *Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace*. Brno: Doplněk. ISBN 80-7239-039-2.

- REICHEL, Jiří. 2008. *Kapitoly systematické sociologie*. Praha. Grada. ISBN 80-247259-4-0.
- SEDLÁČEK, Lukáš a Kateřina PLESKOVÁ, ed. 2008. *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí. ISBN 978-80-903228-9-1.
- SOBOTKOVÁ, Irena. 2012. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0217-2.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.
- ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. 2010. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada. Pro rodiče. ISBN 9788024731810.
- ŠULOVÁ, Lenka. 2010. *Raný psychický vývoj dítěte*. 2. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 9788024618203.
- TRÁVNÍČEK, Milan. 2015. *Střídavá péče*. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-596-1.
- TRAPKOVÁ, Ludmila a Vladislav CHVÁLA. 2017. *Rodinná terapie psychosomatických poruch: rodina jako sociální děloha*. Vydání třetí. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0523-4.
- VALDROVÁ, Jana. 2004. *Abc feminismu*. Brno: Nesehnutí. ISBN 80-903228-3-2.
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2007. *Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5
- VEBROVÁ, Jitka a Tomáš KRAJÍČEK. 2006. *Slovník cizích slov*. Praha: Plot. ISBN 80-86523-77-2.
- ZOJA, Luigi. 2017. *Soumrak otců: archetyp otce a dějiny otcovství*. V českém jazyce vydání druhé, rozšířené a revidované autorem. Praha: Prostor. ISBN 9788072603473.

Internetové zdroje:

<http://www.cspsychiatr.cz/detail.php?stat=739>

<https://genderstudies.cz/gender-studies/tym.shtml>

<https://servisvztahu.cz/odbornici/magdalena-steinerova/>

<https://www.usoud.cz/aktualne/dalsi-nalez-ustavniho-soudu-ke-stridave-peci-pri-zvazovani-soudni-upravy-pece-o-deti-musi-byt-prednim-hlediskem-nejlepsi-zajem-ditete>

Odborné články

Psychologie dnes. Portál. ISSN 1211-5886. (30. 8. 2016) číslo 9, s. 33

Občanský zákoník: novelizované znění : rejstřík : redakční uzávěrka . Ostrava: Sagit, 2012-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-308-8.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

SP Střídavá péče

ÚS Ústavní soud

ZOR Zákon č. 95/1963 Sb., o rodině

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 <i>Zvládnutí domácích prací</i>	39
Graf č. 2 <i>Emoční podpora</i>	40
Graf č. 3 <i>Pomoc se školními povinnostmi</i>	41
Graf č. 4 <i>Výchova otce ve střídavé péči</i>	42
Graf č. 5 <i>Nevýhody výchovy otce ve střídavé péči</i>	43
Graf č. 6 <i>Nejčastější bariéry</i>	44
Graf č. 7 <i>Nahlíží intaktní společnosti na roli otce (SP) jinak než ženu</i>	46
Graf č. 8 <i>Schopnost postarat se o děti</i>	47
Graf č. 9 <i>SP je dobrým řešením</i>	48
Graf č. 10 <i>Pozitivní přínos pro otce</i>	48
Graf č. 11 <i>Charakteristika otce v rodině</i>	49
Graf č. 12 <i>Pohlaví</i>	50
Graf č. 13 <i>Věková kategorie</i>	51
Graf č. 14 <i>Dosažené vzdělání</i>	51
Graf č. 15 <i>Partnerké vztahy</i>	52

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 <i>Nejčastější překážky</i>	45
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: NÁZEV PŘÍLOHY

Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Simona Krajíčková a studuji na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně obor sociální pedagogika – specializace v pedagogice. Dovoluji si Vás požádat o vyplnění přiloženého dotazníku, který je zcela anonymní a je určen výhradně pro studijní účely zpracování údajů do mé bakalářské práce, na téma role muže ve střídavé péči.

Děkuji za Váš čas.

1. Otec s dítětem ve střídavé péči zvládne většinu domácích prací:

- a) stejně dobře jako matka.
- b) Lépe než matka
- c) Hůře než matka
- d) Nedovedu posoudit

2. Otec s dítětem ve střídavé péči dokáže dítěti poskytnout emoční podporu:

- a) stejně dobře jako matka
- b) lépe než matka
- c) hůře než matka
- d) nedovedu posoudit

3. Otec s dítětem ve střídavé péči dokáže pomoci dítěti se školními povinnostmi:

- a) stejně dobře jako matka
- b) lépe než matka
- c) hůře než matka
- d) nedovedu posoudit

4. Jakou výhodu vnímáte z pohledu intaktní společnosti na výchovu otce ve střídavé péči:

- a) Tráví více času s dětmi
- b) Aktivně se dětem věnuje (sport, turistika, rozvojové hry)
- c) Osvojení základní výchovy
- d) Upevnění vztahu s dítětem
- e) Zvládání náročných úkolů domácnosti

5. Jakou nevýhodu vnímáte z pohledu intaktní společnosti na výchovu otce ve střídavé péči:

- a) Dostatečně se nevěnuje dětem
- b) Pasivně působí na děti v domácnosti (televize, tablet = klid)
- c) Nezapojuje se do výchovy
- d) Ztráta osobního volna v době péči o dítě (kamarádi, sport)

6. Označte nejčastější bariéry střídavé péče na škále od 1 – 5. (1 – nejméně negativní, 5 – velmi negativní)

- ___ Konflikty mezi rodiči
- ___ Špatná komunikace mezi otcem a matkou
- ___ Otec tráví více času v práci (výdělek)
- ___ Rozdílná výchova matky a otce
- ___ Nesouhlas se střídavou péčí

7. Jaké nejčastější překážky vnímáte ve střídavé péči, a nejsou výše uvedené?

- a) Zdlouhavé přejíždění
- b) Dva domovy pro děti (časté balení věcí)
- c) Zákaz převážení věcí od matky/otce (např. oblečení, kolo, lyže, počítač)
- d) Naschvály mezi rodiči
- e) Výživné na dítě/děti

8. Domníváte se, že na roli otce ve střídavé péči nahlíží společnost jinak než na ženu?

- Ano
- Ne
- Nedokážu posoudit
- Jiná odpověď uveďte jaká:

9. Muž není schopen se stejně dobře postarat o dítě jako žena?

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

10. Domníváte se, že střídavá péče je dobrým řešením:

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

11. Myslíte si, že přidělením dítěte do střídavé péče má pozitivní přínos pro otce?

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

12. Jak byste zhodnotil/a charakteristiku otce v rodině se střídavou péčí? (1 = naprosto souhlasím, 2 = spíše souhlasím, 3 = nevím, 4 = spíše nesouhlasím, 5 = naprosto nesouhlasím)

a) Otec byl vzorem muže.

Naprosto souhlasím 1 2 3 4 5 naprosto nesouhlasím

b) Otec byl živitel rodiny.

Naprosto souhlasím 1 2 3 4 5 naprosto nesouhlasím

c) Otec vždy děti uspával (četl nám pohádky, povídali jsme si, pustil pohádku v TV).

Naprosto souhlasím 1 2 3 4 5 naprosto nesouhlasím

d) Otec ráno budil děti.

Naprosto souhlasím 1 2 3 4 5 naprosto nesouhlasím

e) Otec vodil/vozil děti do školy

Naprosto souhlasím 1 2 3 4 5 naprosto nesouhlasím

f) Otec pomáhal s přípravou do školy.

Naprosto souhlasím 1 2 3 4 5 naprosto nesouhlasím

g) Otec nechodil s dětmi k lékaři.

Naprosto souhlasím 1 2 3 4 5 naprosto nesouhlasím

h) Otec si s dětmi hrál.

Naprosto souhlasím 1 2 3 4 5 naprosto nesouhlasím

i) Otec plánoval rodinné dovolené a výlety.

Naprosto souhlasím 1 2 3 4 5 naprosto nesouhlasím

j) Otec byl přísný vychovatel, ale také uměl pochválit.

Naprosto souhlasím 1 2 3 4 5 naprosto nesouhlasím

Demografické údaje:

13. Uveďte pohlaví:

- a) Muž
- b) Žena

14. Zařad'te se do věkové kategorie, která je Vám nejbliže:

- a) 20 - 30
- b) 30 – 40
- c) 40 a více

15. Uveďte Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

- a) základní
- b) učňovské
- c) středoškolské bez maturity
- d) středoškolské s maturitou
- e) vyšší odborné
- f) vysokoškolské

16. V jakém partnerském vztahu jste?

- a) Svobodný/á
- b) Ve vztahu
- c) Ženatý/vdaná
- d) Rozvedený/ rozvedená
- e) Vdovec/vdova
- f) Registrované partnerství